

RESEBERÄTTELSE

AFGIFVEN TILL DEN AF KUNGL. MAJ:T DEN 31 OKTOBER 1902
TILLSATTA KOMMITTÉN FÖR UTREDNING OCH AFGIFVANDE
AF FÖRSLAG RÖRANDE BESKATTNINGEN
AF HVITBETSSOCKERTILLVERKNINGEN

AF

ÅKE GERHARD EKSTRAND

BYRÅINGENJÖR, FILOSOFIE DOKTOR

OCH

HERMAN JULIUS JUHLIN DANNFELT

PROFESSOR, FILOSOFIE DOKTOR

STOCKHOLM

ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG

1903.

Inledning.

Till kommittén för verkställande af utredning och afgifvande af förslag rörande beskattningen af hvitbetsockertillverkningen.

Sedan kommittén uti underdånig skrifvelse den 4 december 1902 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes uppdraga åt två personer att senast under januari och första hälften af februari månader 1903 besöka Danmark, Tyskland och Frankrike samt, om tiden så medgåfve, Belgien för att därstädes inhämta vissa för kommitténs arbeten erforderliga upplysningar samt att, efter återkomsten, till kommittén afgifva berättelse rörande sina under resan gjorda iakttagelser, uppdrog Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 12 december 1902 åt undertecknade att för angifna ändamål inom berörda tid besöka Danmark, Tyskland och Frankrike, äfvensom afgifva berättelse i det af kommittén angifna hänseende.

På grund af nämnda uppdrag hafva vi under sistlidne februari månad besökt Danmark, Tyskland och Frankrike för att inhämta upplysningar dels om de i dessa länder rådande produktionsförhållanden för hvitbetor, dels om anordnandet af den bevakning och kontroll, som sockertillverkningen i nämnda länder är underkastad. På hemresan från Frankrike ägnade vi, i enlighet med den af kommittén uttalade önskan, äfven några dagar åt studiet af samma förhållanden i Belgien.

Tyvärr var dock tiden för vår resa så tillvida olämplig, som råsockerfabrikerna öfverallt redan avslutat sin verksamhet för kampanjen. Dessutom var både i Tyskland, Frankrike och Belgien sockerlagstiftningen under omarbetning med anledning af Brysselkonventionen, till

hvilken alla tre staterna anslutit sig. I Frankrike och Belgien hade man ännu icke ens utarbetat några närmare föreskrifter om den kontroll, som under ett för dessa länder nytt skattesystem skulle komma att tillämpas efter den 1 september 1903.

De korta redogörelser, som i det följande lämnas, hvilat därför i många väsentliga punkter på upplysningar, som meddelats af myndigheter och tjänstemän, med hvilka vi under vår resa kommit i beröring och hvilka både vid våra besök och efter vår hemkomst visat oss det största tillmötesgående.

Från Danmark och Tyskland hafva vi erhållit en mängd olika formulär till kontrakt för betleverans äfvensom en tämligen fullständig samling formulär hörande till fabrikskontrollen i nämnda länder, och skall denna formulärsamling särskildt öfverlämnas till kommittén, hvaremot vi trott det vara obehöfligt att här bifoga densamma, så mycket hellre som de viktigare formulären komma att till sitt hufvudinnehåll refereras i berättelsen. Hvad Frankrike och Belgien beträffar, grundar sig redogörelsen för fabrikskontrollen, sådan den kommer att gestalta sig efter införandet af konsumtionsskatt, på de förordningar härom, som delgifvits den med anledning af Brysselkonventionen utsedda ständiga kommissionen vid dess sammanträde i Bryssel under nästlidne juni och innevarande juli månader.

Vid våra studier hafva vi fördelat arbetet så, att undertecknad Juhlin Dannfelt företrädesvis sysselsatt sig med betodlingen och förhållandet mellan betodlarne och fabrikerna, undertecknad Ekstrand däremot företrädesvis med sockertillverkningen och fabrikskontrollen.

Stockholm den 22 juli 1903.

A. G. Ekstrand.

H. Juhlin Dannfelt.

Danmark.

Betodlingen.

Sedan Marggraf i midten af 18:de århundradet påvisat, att hvitbetor innehålla socker, dröjde det ett halft sekel, innan man i stort sökte draga gagn af denna upptäckt. Den fabriksmässiga tillverkning af betsocker, som Achard år 1796 började, lämnade dock vid de då rådande sockerprisen mycket ogynnsamt ekonomiskt resultat, men då några få år senare det af Napoleon påbjudna kontinentalsystemet spär-
rat kontinentens flesta hamnar för införsel öfver hafven, stego prisen å socker likasom å andra kolonialvaror till betydande höjd och under dessa ändrade priset förhållanden börjades i åtskilliga länder fabriksmässig beredning af socker ur betor, hvarvid utbytet ännu uppgick till blott 5 å 6 procent af råmaterialets vikt.

Historik.

Äfven i Danmark gjordes vid denna tid ett försök att genom inhemsk produktion tillgodose sockerbehovet, men den år 1812 öppnade fabriken måste snart åter nedläggas och först år 1872 kom betsockertillverkningen i detta land att åter upptagas, i det att två fabriker (en på Laaland och en i Odense på Fyen) då upprättades och sedan alltjämnt fortsatt sin verksamhet.

På grund af den stora betydelse, som inkomsten af sockertullen hade för statens finanser, kom den börjande sockertillverkningen icke i åtnjutande af någon synnerligen välvillig behandling från de styrandes sida, utan den beskattning, som genom lagen af den 3 maj 1873 pålades

den danska betsockertillverkningen, var ej lindrigare utan snarare strängare än den å infördt socker lagda tullen. De förändringar, som genomförts åren 1877 och 1891, hafva något ändrat dessa förhållanden, och fabrikationsskatten å socker är fortfarande, såsom nedan närmare skall visas, blott obetydligt lägre än tullen.

Trots denna jämförelsevis hårda behandling har dock den danska betodlingen och betsockertillverkningen småningom tillvuxit, så att för närvarande odlas betor å omkring 12,000 hektar med en skörd, som vid landets sju råsockerfabriker lämnat högst något öfver 57,000 ton (år 1901) socker, men den inhemska tillverkningen har dock i allmänhet ej räckt att fylla mer än $\frac{2}{3}$ till $\frac{3}{4}$ af den inhemska förbrukningen. För att befordra export af socker har medgifvits eftergift af skatten, och därtill beviljades år 1887 en exportpremie af $\frac{3}{4}$ öre per pund ($\frac{1}{2}$ kilogram) råsocker, en premie, som emellertid visade sig alldeles verkningslös i jämförelse med de betydligt högre exportpremier, som i andra länder beviljats, och därför åter afskaffades efter ett år. Exporten af socker har dock fortgått om än i helt obetydligt omfång.

Om än, såsom nyss nämndes, betodlingen ökats, så har den dock fortfarande hufvudsakligen blifvit inskränkt till de synnerligen bördiga delar af riket, där den från början infördes, nämligen Laaland — Falster, Fyen och södra Sjælland, och de planer, som tid efter annan varit å bane, att utsträcka odlingen äfven till andra landsdelar hafva realiserats endast i afseende på Møen, där en fabrik numera är i gång i Stege.

Betsockerindustrien har emellertid fortgått jämnt utan några häftiga kastningar eller kriser. Delvis beror väl detta på de mindre gynnsamma förhållanden, hvarunder den arbetat, hvilka ej lockat till hastig ökning af betodlingen och därmed lätt följande öfverproduktion, men till detta förhållande har tvifvelsutan äfven bidragit, att landets sockertillverkning till allra största delen och numera i sin helhet ligger i händerna på en mäktig association, bolaget »De Danske Sukkerfabrikker», hvilket också innehar landets alla tre raffinaderier och sålunda är allenarådande på sockermarknaden såväl som gentemot betodlarne.

Det bildades visserligen år 1884 en andelssockerfabrik i Nykjöbing på Falster, och denna fabrik är fortfarande i verksamhet, men hela dess tillverkning går numera till De Danske Sukkerfabrikker.

Förhållandet
mellan fabri-
ker och bet-
odlare.

Vid fem af de sex råsockerfabriker, som ägas af De Danske Sukkerfabrikker, inköpas alla betor; den sjätte fabriken arbetar däremot med dels köpbetor, dels sådana, som skördats vid bolagets eget jordbruk. Vid andelsfabriken i Nykjöbing å Falster äro delägarne skyldiga att

för hvarje lott, lydande å 300 kronor, odla 1 tunnland sockerbeter, men dessa »andelsbeter» utgöra blott omkring $\frac{1}{3}$ af fabriken råmaterial, resten köpes från utanför sammanslutningen stående landtmän.

Begäret att få odla betor har aldrig varit så stort, att fabrikerna hafva behöft göra något för att begränsa odlingen, utan tvärtom hafva fabrikerna för att försäkra sig om råmaterial bundit sina leverantörer genom tioåriga kontrakt till odling af viss minsta areal.

Då de — jämfördt med svenska förhållanden — låga prisen på sin tid väckt starkt missnöje bland leverantörerna och det var att befara, att åtskilliga bland dessa skulle upphöra med odlingen, när deras kontrakt utlupit, öppnades för sex år sedan underhandlingar om gynnssammare villkor för leverantörerna, och genom att bevilja dem andel i fabrikernas vinst lyckades det år 1897 att med de flesta odlarne afsluta nya tioårskontrakt, hvilka voro alldeles lika med de förut gällande, med undantag blott för det nämnda medgifvandet om vinstandel samt en mindre ändring i afseende på rätten att uppsäga kontraktet.

Enligt de nya kontrakten äro de viktigaste bestämmelserna följande:

1. Landtmannen förbinder sig att under tio år för fabriken odla sockerbeter å viss angifven areal, med skyldighet att hembjuda fabriken äfven de betor, han utöfver minimiarealen producerar.

2. Fabriken förbehåller sig kontroll öfver: att betorna odlas på lämplig jord (ej på myrjord eller på vallbrott); att olämplig gödsling ej användes (ej latrin eller svafvelsyrad ammoniak, ej öfver 200 kilogram chilesalpeter utan särskildt medgifvande; vanligt är dock numer att tillåtelse lämnas att använda 300 kilogram chile per hektar, om äfven 300 kilogram 18—20 procentigt superfosfat gifves); att sådd sker i rätt tid; att afståndet mellan plantorna ej blir för stort (vanligen 18×9 tum = $45 \times 22,5$ centimeter); att gallringen sker i rätt tid (när 2 blad äro utvecklade); att hackning och rensning ske i rätt tid; att betorna ej upptagas, förr än fabriken ombud erkänner dem vara mogna; samt att de nackade betorna täckas.

3. Till odlingen skall användas frö, levererad af fabriken till marknadspris. Fabriken levererar äfven, om så önskas, konstgödsel.

4. Fabriken har rätt att bestämma, när betorna skola levereras, och att bestämma, hur stor del skall läggas i stuka för senare leverans.

5. Fabriken mottager ej grönhufvade betor, ej sådana som hålla mindre än 10 procent polariseradt socker, ej sjuka eller frusna betor och ej sådana, som vuxit på större afstånd än i kontraktet bestämts.

6. Smuts och affall afdragas från vikten och beräknas efter prof

af 50 kilogram, hvars tvättning och rensning leverantören äger rätt att öfvervaka.

7. Leverantören svarar för transporten, men får på bolagets banor (på Laaland, Falster och Möen) betorna fraktade för visst pris (5 öre för 50 kilogram), beräknadt efter tvättade betor, men om smutsprocenten öfverstiger 8, betalas för smutsen som för betor.

8. Betorna betalas med 80 öre för 50 kilogram tvättade betor, då Londonnoteringen för 88 procentigt tyskt betsocker prompt, FOB Hamburg i medeltal från den 1 september till den 31 december uppgår till 31 shilling 9 d.; för hvarje 3 d., som medelnoteringen öfver- eller understiger nämnda belopp, tillägges eller afdrages 1 öre per 50 kilogram betor. För jordslagna betor betalas ett tillägg (»nedkulingspenge») af 3 öre för 50 kilogram betor emellan den 15 november och den 15 december samt 6 öre efter sistnämnda dag. Snitslarne (vanligen 58—60 procent af rena betor) återlämnas utan betalning åt leverantörerna.

9. Vinstandelen till leverantörerna utgår med 25 procent af bolagets nettovinst utöfver 5 procents utdelning åt aktieägarna; denna vinstandel har växlat mellan 3 och 10 öre samt i medeltal sedan 1897 uppgått till mellan 7 och 8 öre per 50 kilogram betor.

10. Rätt att uppsäga kontraktet tillkommer: hvardera parten, om odlarens egendom säljes eller utarrenderas eller hans bo kommer under skifte samt om fabriken i två efter hvarandra följande år betalat betorna med 55 öre eller lägre för 50 kilogram, däri ej inräknadt vinstandel, »nedkulingspenge» och eventuella statspremier.

Andelsfabriken i Nykjöbing uppgör också med sina leverantörer af köpbetor kontrakt, som i hufvudsak lära öfverensstämma med de nu refererade. Betalningen för betorna, sedan de nya kontrakten underskrifvits, har i medeltal utgjort 68 öre per 50 kilogram rena betor, hvaraf vinstandel 7—8 öre, och det synes, som om man i jordbrukarekretsar i allmänhet varit belåten med denna uppgörelse. Då emellertid det kontraherade priset år 1901 uppgick till blott 53 öre och betorna sistlidet år 1902 enligt kontraktens bestämmelse skulle betalats med mellan 54 och 55 öre, hafva fabrikerna dock sistnämnda år betalat 60 öre eller 6—5 öre öfver det stipulerade priset. Detta synes å vissa håll hafva väckt missnöje, enär ju härigenom rätten att uppsäga kontraktet beröfvats odlarne, under det att man å andra sidan framhåller, att bolaget förfarit synnerligen liberalt, då det ju genom att betala blott 56 i stället för som nu 60 öre kunnat hafva vunnit sin påstådda afsikt att vilja göra bestämmelsen om uppsägningsrätten värdelös.

Om det ekonomiska resultatet för odlaren hafva visserligen inga noggranna detaljerade upplysningar kunnat erhållas från dessa senare, men på grund af i litteraturen förekommande uppgifter kan man dock tillnärmelsevis beräkna, hur denna odling lönar sig under i Danmark rådande förhållanden.

Betodlingens
ekonomiska
resultat.

Kostnaden för betodlingen angifves af Erh. Frederiksen hafva i medeltal för åren 1882—1890 utgjort vid hans jordbruk i närheten af Nakskov 218 kronor 97 öre per tunnland, däri inräknadt jordreänta 45 kronor per tunnland, och då medelskörden under samma tid utgjort 23,5 ton per tunnland, hafva betorna kostat 93 öre per deciton. Det i denna beräkning upptagna skördebeloppet, 23,5 ton per danskt tunnland eller 42,5 ton per hektar, är visserligen ganska högt¹ — värdet för den använda kreatursgödseln är alls ej upptaget —, och slutresultatet kan ju på grund häraf synas vara väl gynnsamt för en för vanliga förhållanden gällande medeltalsberäkning, men å andra sidan må framhållas, att kreatursgödseln verkan ju till stor del kommer efterföljande gröda till del och att den ökade afkastning, som öfriga gröder lämna till följd af den gödsling, som gifves, såväl som af den höga kultur, som jorden i öfrigt får genom betodlingen, ej upptagits i räkningen. Arbetskostnaden torde ock vara upptagen till fullt belopp, hvilket för handarbetena kontrollerats genom en jämförelse med de pris, som finnas upptagna i ett kontrakt för år 1902 emellan en större jordbrukare på Falster och förmannen för ett arbetslag polska arbetare. För kostnadsräkningens användbarhet såsom grundval för de verkliga odlingskostnaderna, åtminstone vid väl skötta jordbruk på god jord, talar ock, att Frederiksen i ett år 1897 vid den andra nordiska landtbrukskongressen i Stockholm hållet föredrag angaf 100 öre som ungefärliga produktionskostnaden för 100 kilogram sockerbetor.² Betalningen för betorna har, som redan nämnts, under senare år utgått med i medeltal 68 öre per 50 kilogram eller 1 krona 36 öre per 100 kilogram, hvartill kommer värdet af affallet, som Frederiksen beräknar till 28 öre per 100 kilogram betor, hvadan hela inkomsten skulle uppgå till 1 krona 64 öre per 100 kilogram. Detta realisationspris öfverstiger det af framstående auktoriteter angifna medelproduktionspriset så betydligt, att det äfven för jordbruk, där förhållandena ställa sig mindre gynnsamma, och äfven om kostnad för

¹ Skördeafkastningen för hela betodlingen i Danmark var enligt Erh. Frederiksen för åren 1892—1896 blott 31,879 kilogram per hektar. Berättelse om andra nord. landtbrukskongressen i Stockholm. Bil. 4.

² Berättelse öfver andra nordiska landtbrukskongressen i Stockholm. Bil. 4.

kreatorsgödsling lägges på betodlingen, bör lämna tillfredsställande ekonomiskt resultat.

Det tyckes ock, som om odlarne voro någorlunda väl belåtna med affären, ehuru visserligen som ett önskemål uttalas, att vinstandelen må höjas till det dubbla mot den nu fastställda, och det säges, att landtmännen, om ej förr så vid de nu gällande kontraktens utgång, ämna söka genomdrifva denna fordran.

För öfrigt synes bland betodlarne den meningen vara rådande, att det lilla skydd, som den danska sockerproduktionen åtnjuter, är tillfredsställande, så länge ej produktionen öfverskrider konsumtionen inom landet. Ett ökad skydd skulle, befarar man, locka jordbrukare i äfven andra delar af riket, än där betodling nu äger rum, att slå sig på densamma, och därmed skulle öfverproduktion snart inträda jämte därmed följande lägre pris.

Sockertillverkningen och kontrollen därvid.

I Danmark har sedan länge funnits en fabrikatskatt, som både till belopp och form är bestämd genom en lag af den 3 maj 1873 med några senare däri införda förändringar af oväsentlig betydelse.

Skattens och
tullens be-
lopp.

Man skiljer mellan a-socker, som är mörkare än holländsk standard n:o 19, och b-socker, som är lika med eller ljusare än denna standard. Skatten för a-socker är $2\frac{1}{4}$ öre per pund = $4\frac{1}{2}$ öre pr kilogram. Skatten för b-socker, hvartill äfven räknas kandis och alla slags raffinad, beräknas så, att sju pund b-socker motsvara åtta pund a-socker. För b-socker blir skatten därför $2\frac{4}{7}$ öre per pund = 5,14 öre per kilogram.

Med afseende på tullen göres äfven skillnad mellan mörkare och ljusare socker, men så att gränsen här är n:o 18 holländsk standard. Tullsatserna äro 6 öre per kilogram för mörkare än n:o 18 och 12 öre för ljusare än eller lika med n:o 18. En följd häraf är, att tullskyddet för socker, som är mörkare än n:o 18, utgör $1\frac{1}{2}$ öre per kilogram, för socker mellan n:ris 18 och 19— $7\frac{1}{2}$ öre, för ljusare än n:o 19—6,86 öre.

Skyddet för verkligt råsocker är således helt obetydligt, och det är svårt att förstå, huru den danska sockerproduktionen kunnat hålla sig vid lif under trycket af den premierade exporten från andra länder, särskildt Tyskland. Förklaringen torde få sökas dels däri, att betpriset, såsom förut blifvit visadt, är relativt lågt, dels däri, att alla råsockerbruken på ett enda undantag när tillhöra ett stort bolag, som tillika genom det stora raffinaderiet i Köpenhamn så godt som ensamt be-

härskar landets sockermarknad. Härigenom blir det möjligt för bolaget att genom tullskyddet för raffinad hålla sig skadeslöst för den möjliga förlusten på råsockret, och här spelar det höga skyddet för socker mellan n:ris 18 och 19 en stor roll, ty omkring hälften af allt i Danmark konsumeradt socker är ett slags farina mellan n:ris 18 och 19, som har ett skydd af 7½ öre. Såsom senare kommer att nämnas, erlägges skatten för det inhemska sockret i allmänhet af raffinaderiet, som tack vare kreditoplagsinstitutionen kan inbetala skatten för den sockertyp, a- eller b-, som den för tillfället vill föra i marknaden. Såsom ofvan nämnts, måste sockret både för beskattning och förtullning jämföras med de holländska standardproffen 18 och 19, men, emedan dessa äro javasocker af en annan färgnyans än betsockret, plägar man vid jämförelsen göra så, att standarden och det socker, som skall profvas, i lika stora flaskor ställas i en svartmålad låda af järnbleck, försedd med lika stora utskärningar för båda flaskorna. Om man nu i ett mörkt hörn af rummet betraktar flaskorna, skall man finna, att den verkliga ljusstyrkan gör sig gällande, alldeles oberoende af nyansen, och att således javatyperna kunna användas äfven på betsocker.

Emedan skatten utgår för det tillverkade råsockret och sålunda är en fabrikatskatt till skillnad från konsumtionsskatt, som drabbar det till förbrukning färdiga sockret, äro raffinaderierna fria från all kontroll, hvaremot sådan måste utöfvas inom råsockerbruken till förekommande af försnillningar. Råsockerbruken stå därför, så länge de äro i gång, under ständig bevakning, både dag och natt, af tulltjänstemän. I Danmark har nämligen tullstyrelsen högsta inseendet öfver de tillverkningar, som äro underkastade accis, såsom brännvin, öl och socker. Till bevakningens underlättande skola fabrikerna uppfylla vissa villkor i fråga om belägenhet och anordningar. Så skola alla för tillverkningen nödvändiga lokaler — dock icke upplagsplatserna för oskurna betor och för färdigt socker och ej heller rum för ångpannor och maskiner — vara samlade i en enda byggnad, som skall ligga fritt, utan förbindelse med någon annan, och blott får innehålla de för driften behöfliga lokalerna. Byggnaden får blott hafva en vanligen använd ingång till fabrikslokalerna, alla andra ingångar skola hafva dörrar med två lås, af hvilka kontrollen uteslutande har nyckeln till den ena, liksom kontrollen är berättigad att sätta sådana ingångar under särskildt tullförsegling med hänglås, plomb eller sigill. Alla lokaler, hvori formar eller kristallisationskärl fyllas och tömmas eller hvori socker centrifugeras, skola bilda en särskild afdelning af fabriksbyggnaden, sockerhuset, som blott med en enda öppning får stå i förbindelse med de rum, hvori den

Kontrollen
öfver till-
verkningen.

föregående behandlingen af saft och sirap äger rum, och likaledes blott genom en enda öppning med hvilka som helst andra rum, vare sig upplagsrum eller lokaler för sockrets vidare behandling. Till denna öppning skall finnas en dörr med två lås, af hvilka kontrollen uteslutande har nyckeln till den ena. Alla fönster skola vara försedda med järntrådsnät, som ej kunna öppnas.

De af dessa bestämmelser, som angå andra lokaler än dem, hvori formar och kristallisationskärl fyllas och tömmas eller hvori socker centrifugeras, gälla ej, när hela den plats, hvarpå fabriken ligger, med undantag af den vanliga ingången, omgifves med af kontrollen godkändt stängsel, anbragt på lämpligt afstånd från byggnaderna. I detta stängsel få ej finnas andra öppningar än sådana, hvartill finnas portar med två lås, af hvilka kontrollen uteslutande har nyckeln till den ena. På den fasad af byggnaden, hvori den vanliga ingången befinner sig, får ej finnas någon annan ingång.

Man skiljer i den danska lagen strängt mellan följande afdelningar inom en sockerfabrik: nämligen kokhuset, sockerhuset och lagret. Kokhuset innefattar alla apparater för saftens utdragning ur betorna, rening och koncentration. Sockerhuset inrymmer kristallisationskärlen och centrifugerna och är ur kontrollsynpunkt den viktigaste delen af fabriken, emedan råsockret, själfva skatieobjektet, där afskiljes ur fyllmassorna. Mellan kokhuset och sockerhuset får, såsom nämnts, ej finnas mer än en passage, och invid denna har kontrollen i fabriken sitt hufvudsäte. I eller vid denna passage ligga också de rör, som föra den färdiga fyllmassan från kokhuset till sockerhuset, och hvilka sålunda stå under kontrollens ständiga tillsyn. I sockerhuset har kontrollpersonalen att omedelbart efter centrifugeringen företaga en klassificering af det utvunna sockret såsom a- eller b-socker samt att i tillverkarens eller hans ombuds närvaro noggrannt bestämma dess vikt. Vägningen sker i bleckkorgar, som vanligen på linledningar föras in i lagret och där tömmas, hvarefter de på återvägen ånyo vägas, men då tomma. Man får på detta sätt den exakta vikten af det socker, som tillverkas och inlägges på lagret. Vid klassificeringen utgår man naturligtvis från den förutsättningen, att allt socker som erhålles ur samma kok är lika, och säkerligen begår man intet misstag, om man anser allt socker, som tillverkas under samma förhållanden, vara af samma klass. Ytterst sällan anlitas kemisk undersökning af socker. Det uppvägda sockret inlägges på magasinet. Nödiga vägar och vikter tillhandabållas af tillverkaren. Vikten införes i uppvägningshäftet, som, när vägningen är afslutad, förses med tillverkarens underskrift, hvarjämte denne erhåller

en utskrift af uppvägningshäftet, upptagande det uppvägda sockrets mängd och klass. Den från den utkristalliserade 1:sta produkten erhållna sirapen får genom ledningar rinna ner i stora behållare i källaren.

På detta sätt fortgår arbetet, ända tills betorna blifvit afverkade, och denna period kallas betkampanjen — härefter inträder en längre eller kortare tids hvila i fabriken verksamhet, till dess efterkampanjen begynner, då sirapen inkokas till förnyad kristallisation. Nu för tiden stannar man vid tredje, ofta t. o. m. vid andra produkt och erhåller slutligen en restmelass, som ej vidare kan inkokas. Resultatet af fabriken hela verksamhet kommer således att föreligga i form af socker, a- och b-socker, samt restmelass, och endast dessa produkter få bortföras från fabriken. Däremot få sirap och fyllmassor ej aflägsnas därifrån utom vid fabriken upphörande på grund af olycka. Restmelassen är skattefri, men dess bortförande får blott ske efter föregående anmälan af mängd och bestämmelseort. Någon särskild undersökning af denna melass företages ej, ty genom den kontroll, som äger rum, bör hvarje parti melass, som finnes i fabriken, vara till sin natur känd af kontrollpersonalen. Den enda användning af melassen, som skulle innebära någon fara för skatten, vore dess ursockring, men den låga skatten och tullen på socker göra en ursockring mindre lönande, hvarför någon sådan ej förekommer i Danmark; ej heller till brännvin användes melass i anseende till den dåliga smaken och lukten hos melassbrännvin. Melassen användes därifrån nästan uteslutande till beredning af melassfoder. Något har också exporterats, isynerhet förr.

Antalet kontrollörer beror på fabriken storlek och föreslås af när-
maste tullkammare men bestämmes af tulldirektoratet. Om fabriken
arbetar både dag och natt och har två uppvägningsställen för socker,
fordras sju à åtta kontrollörer, har den blott ett vägningsställe, behöfvas
fem. En fabrik med ett vägningsställe och blott dagsarbete behöfver
tre kontrollörer. Innan efterkampanjen börjar, måste tillverkaren göra
anmälan därom, och för denna efterkampanj utses af vederbörande
ett behöfligt antal kontrollörer.

Antalet kon-
trollörer.

Såsom förut nämnts, hör i Danmark kontrollen öfver tillverknings-
avgifterna, såsom socker-, öl- och brännvinsskatt, under generaltull-
styrelsen, och kontrollörerna äro närmast tjänstemän under den tull-
kammare, inom hvars distrikt fabriken ligger. Kontrollörernas aflöning
är olika, allteftersom de äro anställda vid den tullkammare, till hvilken
fabriken hör eller måste tagas från annat håll. Om de äro tullkam-
marens tjänstemän få de 2 kronor 50 öre i dagaflöning, om de äro från
annat håll 5 kronor jämte ersättning för resa fram och åter. I lagen är före-

Skattens er-
läggande.

skrifvet, att kontrollörerna böra sätta sig in i tillverkningen, så att de på hvarje punkt därpå genast kunna bedöma, om allt gått rätt till i fabriken.

Kontrollpersonalen i en fabrik har att meddela vederbörande tullkammare uppgift på alla i fabriken företagna klassificeringar och vägningar af tillverkad socker, hvarest tullkammaren beräknar afgiften och hvar fjortonde dag sänder tillverkaren en uppgift på hvad han har att erlägga i skatt. Tillverkaren häftar för skatten, som, därest villkoren för kredit ej äro uppfyllda, skall erläggas hvar fjortonde dag. Staten behåller såsom pant under sitt lån en sockermängd, som räcker till att täcka den förfallna skatten två gånger.

För åtnjutande af kredit på råsocker kan tillverkaren föra detta antingen till sitt eget lager eller s. k. kreditoplag i Köpenhamn eller ock till ett raffinaderi, som då på sitt kreditoplag mottager sockret och öfvertager ansvaret för skatten därå.

Däremot kan råsocker ej föras från en råsockerfabrik till annan sådan och ej heller mellan olika råsockerfabrikers lager. Afgiftskrediten kan öfverhufvud ej öfverföras till någon annan kreditoplagsinnehafvare, och inhemskt betsocker kan därför i allmänhet icke uppvisas som kreditoplagsbehållning. Ett undantag härifrån är, såsom nämnts, att råsocker kan öfverföras till ett raffinaderis kreditoplag såväl omedelbart från råsockerfabrik som från dess lager i Köpenhamn.

För att kontrollera, att på kreditoplagen intet försvinner utan skatteinbetalning, verkställes en gång i kvartalet en revision, hvarvid sockret på oplaget väges och beräknas såsom a-socker och b-socker; såsom a-socker räknas utom egentligt råsocker äfven melis, som upptages till $1\frac{1}{2}$ gånger sin vikt, samt lump och baster, som upptagas till $1\frac{1}{4}$ gånger sin vikt. Till b-socker räknas däremot verklig raffinad såsom topp och kandis. Vid revisionen eller inventeringen på kreditoplaget, som hör under tullstadgan och ej under sockerskattelagen, tillgår helt enkelt så, att oplagsinnehafvaren redovisar sin skuld dels med skattekvitton, dels med exportkvitton, dels med påföringsbevis till annat kreditoplag, dels slutligen med förefintligt socker.

Vid export af inhemskt råsocker, hvilken kan ske både från fabrikerna och från deras lager i Köpenhamn, afskrifves skatten utan all premie. Vid export af raffinad och annat socker ljusare än n:o 18 holländsk standard lämnas däremot en direkt exportgodtgörelse af 6 öre pr kilogram, och som skatten för allt socker, som är ljusare än n:o 19, är 5,14 öre, uppstår härigenom en liten exportpremie, som för raffinad utgör 0,86 öre pr kilogram och för socker mellan n:ris 18 och 19

holländsk standard $1\frac{1}{2}$ öre pr kilogram (skatten för sådant är nämligen $4\frac{1}{2}$ öre).

Vid transport af obeskattadt socker väges och klassificeras det.

Några särskilda försiktighetsmått vidtagas ej, dock kan tullmyndighet, som under vägen passeras, företaga en granskning, om den så önskar. Först vid framkomsten till bestämmelseorten t. ex. kreditoplaget i Köpenhamn, blir vikten och klassificeringen kontrollerad.

Före tillverkningens början har tillverkaren att skriftligen anmäla: Tillverkarens
anmälnings-
skyldighet.

1) dagen för arbetets början,
2) om arbetet skall fortsättas oafbrutet eller, om så ej är, med
hvilka mellantider,

3) när arbetet antages blifva afslutadt,

4) hvilken mängd betor som sannolikt kommer att afverkas,

5) hvilket slag af socker, a- eller b-socker, som kommer att tillverkas,

6) huru saften skall utvinnas ur betorna, samt

7) antalet af alla vid tillverkningen behöfliga fasta och lösa kärl jämte dessas rymd.

Anmälan utfärdas i två exemplar, af hvilka tullkammaren behåller det ena och det andra, försedt med tullkammarens påteckning, återlämnas till tillverkaren för att förvaras i fabriken, så länge driften pågår. Ingen driftsanmälan mottages, som ej går ut på en afverkning af minst 5,000 tønder (å ungefär 140 liter) betor i fortlöpande drift.

När betsaften blifvit inkokad och börjat fyllas på kristallisationskärlen, anmäler tillverkaren detta (muntligen) för kontrollpersonalen, som infinner sig för att öfvervara fyllningen. Efter slutad fyllning antecknas i »kontrollboken»:

1) tiden, när fyllningen började,

2) när den slutade,

3) kokets nummer,

4) antalet kärl som fyllts,

5) på hvilket ställe i sockerhuset de äro uppställda, samt

6) kokets märke.

Sedan fyllningen afslutats, sättas alla dörrar, som föra från sockerhuset, där fyllningen sker, till kokhuset och till lagret, under tullens lås med undantag af dörren vid kontrollpersonalens kontor, genom hvilken allena all passage från sockerhuset till kokhuset äger rum.

När kristallisationskärlen skola tömmas och sockret centrifugeras, anmäles detta för kontrollpersonalen, som har att närvara vid centri-

fugeringen och den därpå följande uppvägningen samt att i kontrollboken göra följande anteckningar:

- 1) när tömningen började,
- 2) hvilket kok som uttagits,
- 3) antalet tömda kärl,
- 4) platsen för deras uppställning,
- 5) kokets märke, samt
- 6) fyllmassans totala nettovikt.

Socket kan uttagas från lagret och återtagas i driften, för hvilket ändamål tillverkaren har att skriftligen anmäla mängden och beskaffenheten (a- eller b-socket) däraf. Sedan det uttagna sockett blifvit undersökt och attesteradt af kontrollpersonalen och i dennas närvaro upplöst i fabriken, afföres den uttagna mängden från lagerbehållningen, och tullkammaren underrättas härom genom dupplett af anmälnings-sedeln.

Äfven importeradt kolonialsocket och importerad kolonialsirap kunna på samma sätt efter anmälan uttagas från tullen och upplösas i en råsockerfabrik. För sådant socket och sirap godtgöres tullafgiften, hvars belopp afgår på tillverkarens skuld för tillverknings-skatt, men någon afskrifning i kreditoplaget för så användt kolonialsocket eller -sirap äger ej rum. Enligt de upplysningar, vi inhämtat, vill detta med andra ord säga, att kolonialsocket och -sirap alldeles befrias från tull, när de användas i en betsocketfabrik, hvilket medgifvande afser att förbättra det inhemska betsockett. Efter behandlingen i fabriken få de emellertid vidkännas sin del af den inhemska fabrikatskatten. Importeradt råsocket, som är afsedt för omarbetning i ett raffinaderi, måste däremot betala tull likaväl som det importerade socket, som direkt förbrukas.

Bokföringen
i fabrikerna.

De journaler, som för närvarande föras i de danska fabrikerna, äro i hufvudsak följande:

- a) kontrollboken, som skall föras af kontrollpersonalen och innehåller en öfversikt öfver hela tillverkningen för hvarje dag,
- b) betjournal (roehefte),
- c) fyllningsjournal (fyldningshefte), som angifver tiderna när fyllmassorna hållas i kristallisationskärnen, samt
- d) tömningsjournal (tömningshefte), som angifver tiderna för kristallisationskärnens tömning på centrifugerna.

Sistnämnda tre journaler b), c) och d) skola enligt lagen föras af tillverkaren men föras dock vanligen af kontrollpersonalen; af denna skall slutligen också föras en

- e) vågjournal (opvejningshefte), hvari för hvarje kok upptagas

alla särskilda viktposter, både brutto- och taravikt. Sedan hela koket blifvit uppvägd, införes nettovikten därå i kontrollboken.

Slutligen har tullkammaren att till generaldirektoratet inlämna en öfversikt öfver tillverkad socker m. m. dels för betkampanjen omedelbart efter dennas slut, dels för efterkampanjen, sedan denna afslutats. Dessa öfversikter utvisa dels huru mycket socker som tillverkats vid fabriken ifråga, dels huru mycket socker fabriken har på sitt lager samt på sitt kreditoplag i Köpenhamn.

Statistiken öfver sockertillverkningen är i Danmark ej så fullständig som i många andra länder. Så finnes ingen uppgift om afverkade betor och om betornas sockerhalt och ej heller om afkastningen af betor pr hektar. Emellertid erforo vi af direktören för »De Danske Sukkerfabrikker», att vid de råsockerfabriker, som tillhöra detta bolag, det utvunna råsockret och betornas sockerhalt varit:

Statistik.

	råsocker i procent af betvikten	polariseradt socker i betorna		
		högst	lägst	medeltal
år 1898—1899	11,82	—	—	—
„ 1899—1900	11,98	—	—	—
„ 1900—1901	12,9	—	—	—
„ 1901—1902	12,8	13,5	15,0	14,14.

Vid en jämförelse med förhållandena i Sverige framgår, att sockerhalten i de svenska betorna, som år 1901—1902 växlat mellan högst 17,30 och lägst 13,02 med ett medeltal af 14,97 procent af betornas vikt, ej är mycket högre än i Danmark, och detta ehuru skattesystemet i Danmark ej medför någon särskild premie på sockerrika betor. Hvad det ur betorna utvunna sockret beträffar, var detta under de nämnda åren i Sverige:

	i procent af betvikten.
1898—1899	12,33
1899—1900	12,99
1900—1901	13,10
1901—1902	13,87.

I dessa siffror ingår äfven det ur melassen vunna sockret, hvar emot i Danmark af skäl som förut framhållits, ingen melassursockering förekommer. Äfven förut men i synnerhet under de båda åren 1900—1901 och 1901—1902 har i Sverige en stor och kanske största delen af

Fabriken i	1901. Tillverkadt socker i kilogram.			1902. Tillverkadt socker i kilogram.		
	Klass a.	Klass b.	Summa.	Klass a.	Klass b.	Summa.
Stege	3,644,089	3,790,362	7,434,451	578,718	4,257,080	4,835,798
Nykjöbing	9,633,723	1,100	9,634,823	6,287,658	1,058	6,288,716
Höjbygaard	5,214,300	— —	5,214,300	3,793,396	— —	3,793,396
Maribo	7,274,025	8,541	7,282,566	4,204,210	— —	4,204,210
Nakskov	7,349,427	6,427,856	13,777,283	8,018,806	3,170,964	11,189,770
Odense	5,406,127	— —	5,406,127	3,256,720	— —	3,256,720
Assens	4,466,322	4,057,005	8,523,327	880,730	4,373,690	5,254,420
	42,988,013	14,284,864	57,272,877	27,020,238	11,802,792	38,823,030

En jämförelse med de svenska fabrikerna visar, att medeltillverkningen per fabrik utgjorde,

	1901—1902	1902—1903
i Sverige	7,375,253 kilogram	4,217,542 kilogram (appoximativt)
i Danmark	8,181,840 „	5,546,149 „

Af de båda anförda åren var 1901—02 både i Sverige och Danmark alldeles ovanligt gynnsamt, hvaremot 1902—03 nästan var ett missväxtår, hvad vitbetor angår. Genomsnittstillverkningen är för de danska fabrikerna afsevärdt högre än för de svenska, och ingen fabrik i Sverige kan mäta sig med den i Nakskov, hvars tillverkning 1901—02 var mer än 2 millioner och 1902—3 mer än 5 millioner kilogram större än vår största fabriks, den i Köpinge. De öfriga danska fabrikerna äro af ungefär samma storlek som våra.

Tre af de danska fabrikerna, nämligen i Stege, Nakskov och Assens, hafva saftstationer. Assens, som ligger på Fyen, har sin saftstation vid Kolding i Jutland, och därifrån transporteras betsaften i särskildt därtill inrättadt ångfartyg till Assens. Vid de båda andra fabrikerna pumpas saften på vanligt sätt genom rör från stationen till fabriken.

Slutligen är det oss en kär plikt att här omnämna den tack-samhetsskuld, hvori vi stå till Toldinspektör J. L. Moltzen och Fuld-mægtigen i Generaldirektoratet C. P. Greisen, hvilka genom råd och upplysningar samt genom att tillställa oss en fullständig samling formulär rörande såväl tillverkningskontrollen som kreditoplaget högst väsentligt underlättat vårt arbete.

Tyskland.

Betodlingen.

Historik.

Om än betsockertillverkningen kan sägas leda sitt första upphof från detta land, i det att ej blott upptäckaren af betans sockerhalt, Marggraf, var tysk, utan ock de första fabrikerna för denna tillverkning upprättades i Tyskland under år 1802 och närmast följande år, så dröjde det dock ganska länge, innan denna fabrikation efter det första misslyckandet åter upptogs.

Först sedan den franska betsockerfabrikationen genomkämpat sin i ekonomiskt hänseende första svåra tid och genom förbättrad teknik och fortgående förädling af betorna till högre sockerhalt utvecklats till en ekonomiskt gifvande industri, upptogs saken å nyo i Tyskland. Från år 1836 inrättades nu sockerfabriker i Tyskland i år för år växande antal, och redan vid 1830-talets slut voro öfver ett och ett halft hundratal tyska fabriker i gång, hvilka ur 220,000 ton betor utvunno 12,650 ton råsocker eller 5,75 procent af betornas vikt. Den förlust i minskad inkomst af sockerskatt, som härigenom orsakades statskassan, föranledde, att betsockertillverkningen redan år 1840 belades med skatt. Denna utgick först med 5 Pfennige pr 100 kilogram betor och har sedan småningom höjts, tills den år 1885 nådde 1 mark 70 Pfennige för samma kvantitet. Dessa återkommande höjningar i beskattningen tycktes visserligen för något år minska tillverkningens omfattning, men på det hela har denna varit stadd i jämn stigning. Efter den sistnämnda skattestegringen år 1885

visade sig emellertid en afgjord tillbakagång, tills betskatten år 1888 samtidigt med införandet af en konsumtionsskatt på socker åter sänktes till 80 Pfennige. Sedan dess har tillverkningen åter varit stadd i jämn ökning, så att Tyskland för närvarande med omkring 400 fabriker, som tillverkningsåret 1901—02 ur 15,7 millioner ton betor framställde 2,3 millioner ton socker, stod främst bland alla sockerproducerande länder.

Den tyska sockertillverkningen har alltsedan början af 1880-talet öfverstigit den inhemska konsumtionen, och från denna tid har en alltjämt stigande export af socker ägt rum. Denna hade underlättats eller kanske rättare möjliggjorts genom en exportgodtgörelse, som öfverskridit den erlagda skatten med under olika tider växlande belopp.

Det skydd och de exportpremier, som sålunda beviljats Tysklands betsockerindustri, hafva framlockat en alltmer utsträckt betodling, hvilken från de mer centralt belägna, särdeles fruktbara trakter, provinserna Sachsen, Anhalt och Schlesien, där odlingen först började och där den fortfarande bedrifves med största intensitet, spridt sig till snart sagdt alla delar af riket, äfven de mindre fruktbara, såsom de nordöstra provinserna Ostpreussen, Pommern och Posen.

Då öfverproduktionen äfven i andra länder starkt tilltagit och en af de förnämsta konsumenterna, Nordamerikas Förenta Stater, börjat att genom egen tillverkning fylla sitt sockerbehof, samt prisen å världsmarknaden därigenom starkt nedpressats, har det skydd och de exportpremier, som, såsom nyss nämnts, beviljats den tyska sockertillverkningen, ej längre varit tillräckliga för att göra sockerindustrien rentabel utan detta har lyckats endast genom en sammanslutning eller så kallad kartell mellan fabrikanterna, afsedd att genom uppehållande af höga priser på den inhemska marknaden kunna täcka den förlust, som en export till underpris medfört.

Huru dessa förhållanden skola gestalta sig efter senaste Brysselkonventionens trädande i kraft, är en fråga, som är svår att besvara. I alla uti betodling och sockertillverkning intresserade kretsar motses de genom anslutningen till konventionen skapade förhållandena med stor misströstan.

Den storartade utveckling, som Tysklands sockerindustri undergått, har bestått ej blott i tillverkningens tilltagande storlek, utan äfven i afseende på betornas förädling till högre sockerhalt. Under det att sockerutbytet vid fabrikationens början, såsom redan anförts, utgjorde blott 5,75 procent, har det småningom stigit, så att det numera under gynnsamma år uppgår till i medeltal 14 procent af betornas vikt. Till denna framgång har man velat se en medverkande orsak i den i Tyskland antagna grundvalen för beskattningen. Då skatten

nämligen utgick på grund af det använda råmateriallets mängd, låg det en stor ekonomisk fördel i att arbeta med sockerrika betor.

Betornas för-
ädling.

Ett ifrigt arbete har ock nedlagts på betornas förädling, ett arbete, som visat sig såväl i en stigande sockerhalt hos betorna, som ock däruti, att de blifvit mindre känsliga för sådana omständigheter, som äro ägnade att sänka densamma. Således, under det man förr fick vara mycket försiktig vid användning af såväl kväfverika gödselmedel som ock klorhaltiga kaligödselsalter, om ej sockerhalten skulle sänkas, och fabrikerna därför gjorde stora inskränkningar i odlarens rätt att gödsla betfälten, så tåla de nutida förädlade sockerbetorna utan skada användning af betydliga mängder såväl chilesalpeter som klorhaltiga kalisalter.

Arbetet med betornas förädling blef i början af 1880-talet i viss mån organiseradt och underkastadt kontroll, i det att professor Mærcker i Halle då anordnade profodling med frö från olika fröodlare, hvilka därigenom fingo en stark sporre till att söka öfverträffa hvarandra i frambringande af betor, som kunde lämna stor mängd socker på arealenhet.

Resultatet har, som redan antydts, blifvit synnerligen godt, i det att de nutida tyska betstammarne stå mycket högt såväl i afseende på sockerhalt som på god form och anseelig storlek, och detta förädlingsarbete är nu så väl grundadt och ordnadt, att framgången fortgått oförminskadt äfven sedan år 1891 skattesystemet ändrats, så att materialskatten från år 1892 ersatts af en konsumtionsskatt på den färdiga produkten och skattesystemet sålunda ej numera är en sporre till arbete på höjande af betornas sockerhalt.

Förhållandet
mellan fabri-
ker och bet-
odlare.

Af fabrikerna hafva ett stort antal upprättats genom samman-
slutning af ortens jordbrukare, hvilka förbundit sig att för hvarje aktie
å t. ex. 1,000—5,000 mark odla betor å viss minsta areal för leverans
till fabriken. I regel anskaffa dock dessa fabriker en större eller mindre
del af sitt råmaterial genom köp från utomstående odlare, och därjämte
finnes, dock i mindre antal, fabriker, som helt och hållet arbeta med
köpbetor, hvilka dock i regel levereras efter i förväg för ett års odling
uppgjordt kontrakt.

Aktieägarne betinga sig i allmänhet något bättre villkor för sin
leverans, än som medgifves de fria odlarne, men i öfrigt pläga de vara
underkastade samma bestämmelser som gälla för leverantörer af köpbetor.

Dessa leverantörer bindas alltid genom för det löpande året gällande
kontrakt, hvars bestämmelser i hufvudsak äro öfverensstämmande med

de ofvan för danska leverantörer anförda, men vanligen än mer specificerade.

Leverantören förbinder sig sålunda alltid att leverera betor från vissa, till arealen bestämda, fält, och oftast äfven att ej lämna betor åt annan fabrik, samt underkastar sig kontroll af fabriakens ombud öfver betornas odling.

I regel intages i kontraktet förbindelse att odla betorna på lämplig jord — ej sankt belägen eller myrjord — på lämplig plats i växtföljden och med lämplig gödsling, allt för att betor af hög sockerhalt och renhet skola erhållas. Efter baljväxter, särskildt klöfver, lucern och esparsett, likasom på vallbrott tillåtes aldrig betodling, och stundom föreskrifves, att jorden ej på två år får hafva burit kväfvesamlande växter eller andra foderväxter; likasom ock kål, lök och andra gödselfordrande växter stundom angifvas som otillåtna förfrukter.

I afseende på gödsling afse bestämmelserna att förekomma för starkt kväfveupptagande. Därför förbjudes alldeles användning af gödselvatten och kompost samt göres den inskränkning, att kreaturgödsel ej får gifvas färsk och ej inbringas i jorden senare än föregående höst; stundom föreskrifves, att endast half kreaturgödsling får användas. Vanligen föreskrifves, att ingen gödsling får ske efter sådden, en bestämmelse, som afser att hindra öfvergödsling med chilesalpeter, och användningen af detta gödselmedel är dessutom inskränkt genom angifvande af en viss största mängd, 50—100 kilogram per Morgen (= 200—400 kilogram pr har), hvarvid ytterligare föreskrifves, att mot den tillförda kväfvemängden skall svara ett visst minimum af vattenlöslig fosforsyra, vanligen i förhållandet kväfve:fosforsyra = 1:1 eller 1:1,5.

Många fabriker förbjuda egendomligt nog helt och hållet användning af kalisalt — helt säkert en antikverad ståndpunkt, då ju numera är konstateradt, att dessa salter kunna i hög grad öka sockerhalten.

Rörande odlingen gifvas mer eller mindre detaljerade bestämmelser såsom om tidig sådd, afstånd mellan raderna (vanligen högst 14 tum) och i raden (vanligen högst 10 tum), gallring i rätt tid, tre handhackningar o. s. v.

Frö lämnas alltid gratis af fabriken, vanligen till en mängd af 14—16 Pfund per Morgen (28—32 kilogram per har), och endast detta frö får användas; ofta bestämmes, att om betskörden till följd af underhaltig beskaffenhet eller af annat skäl ej levereras, skall det erhållna fröets värde återgäldas med 36—40 Pfennige per Pfund (65—72 öre per kilogram).

Så godt som alltid förbjödes att afblasta betorna före skörden. Om dennas utförande lämnas föreskrifter, som äro afsedda att hindra betornas försämring. Särskildt påbjödes, att betorna skola skyddas för solsken och frost, och att de därför böra läggas i hög och noga täckas med blast, om de ej kunna direkt levereras strax efter upptagningen. I afseende på betornas leveransduglighet bestämmes, att sjuka, »grönhufvade», ihåliga eller af frost, hagel eller öfversvämning skadade betor ej mottagas, stundom äfven att betorna ej få vara »stora» samt att alla »stocklöpare», d. v. s. betor, som skjutit blomstjälk första året, skola aflägsnas från fältet före skörden. För leveransduglighet är alltid en viss lägsta sockerhalt bestämd, förr vanligen 11—12 procent, numera oftast 12,5—14 procent polariseradt socker; i händelse af lägre sockerhalt är fabriken ej skyldig mottaga betorna till öfverenskommet pris, utan detta bestämmes då enligt öfverenskommelse eller ock göres i kontraktet bestämdt afdrag. Så t. ex. afdrages vid en fabrik 10 Pfennige per 50 kilogram för hvarje procent lägre sockerhalt, om sockerhalten understiger det bestämda 12 procent, och 20 Pfennige, om den är lägre än 11 procent. I händelse betorna ej mottagas, skall erhållet frö ersättas.

Betorna levereras än vid fabriken, än å banvagn vid närmaste station, och i det senare fallet betala en del fabriker frakten, hvarvid dock förekommer, att ett tillägg af t. ex. 5 Pfennige pr 50 kilogram betalas för betor levererade fritt vid fabriken. Då köparen betalar frakten, är villkor, att det skall vara jämna vagnslaster och att betorna ej skola hålla mer än normalt (vanligen högst 8 procent) smuts; i motsatt fall sker afdrag å betalningen för betorna. Vanligen beräknas smutsprocenten, som afdrages från nettovikten, till 8 (stundom 6 eller 10) procent, och endast om betorna synas vara orenare, bestämmes smutsmängden (hvari äfven räknas nackar med kvarvarande bladbasen) genom rengöring af ett uttaget prof. Om smutsprocenten är hög, är enligt vissa kontrakt leverantören underkastad extra nedsättning i betpriset t. ex. 1 Pfennige per 50 kilogram för hvarje öfverstigande procent eller till och med 10 procent af det kontraherade priset. Oftast förbehålla sig fabrikerna rätt att vägra mottaga betor med hög smutsprocent (14—20—30 procent).

Priset, som bestämmes olika i kontraktet, om leverantören tar tillbaka snitsel (vanligen 40 procent af betvikten) eller ej, varierar högst betydligt på olika platser och är lägst i Ostpreussen och i allmänhet i rikets nordöstra delar samt högst i västern; det har under senaste åren plägat växla mellan 1,60 och 2,20 Mark pr 100 kilogram.

Några fabriker lämna en efterbetalning af 5 Pfennige per 50 kilogram nettovikt, om råsockrets medelpris för tiden från den 1 oktober till den 31 december uppgår till 9 Mark eller mera enligt Magdeburger börsnoteringen för 88 procent rendement.

Snitslarne få, såsom nämnts, i regel återtagas af leverantören till en mängd af 40 procent af betvikten, men en ofta förekommande bestämmelse är, att leverantör ej får till annan försälja honom tillkommande snitslar. Stundom förekommer, att för hvarje 20 procent af betvikten snitslar, som leverantören tager, afdrages 5 Pfennige per 50 kilogram betor. Å andra ställen ha snitslarne sålts till ett pris af 12 Pfennige per 50 kilogram friska snitslar.

I de flesta fall reserverar sig fabriken frihet från kontraktet för den händelse att fabriken genom eldsvåda eller annan oförsedd händelse sättes ur arbetsdugligt skick. I Magdeburgertrakten öfvertagas betorna i sådant fall af en för ändamålet bildad förening: »Verband zur Verwertung der Zuckerrübenorräte in Unglücksfällen».

Slutligen innehålla en del leveranskontrakt bestämmelser, att leverantör, som ej uppfyller sitt kontrakt, är skyldig att betala en skadeersättning uppgående till 30—100 mark per Morgen kontraherad betareal.

I afseende på betodlingen och betsockertillverkningens ekonomi finnas talrika upplysningar dels i litteraturen, särskildt i den af professor Howard utgifna redogörelsen för en mängd jordbruk, och dels i af särskilda sakkunnige år 1902 på begäran af rikskanslären afgifna yttranden, af hvilka vi hade tillfälle taga del i det preussiska finansministeriet i Berlin.

Betodlingens
ekonomiska
resultat.

Enligt en detaljerad beräkning från 1882 öfver betodlingen i Braunschweig uppgingo kostnaderna för hela odlingen per hektar till 499 Mark eller vid en skörd af 28 ton betor till 1 mark 78 Pfennige per 100 kilogram, en kostnadsberäkning, som dock innehåller lågt skördetal och, efter hvad det vill synas, mycket höga arbetskostnader. Enligt Howardska räkenskaperna växlade kostnaderna vid 98 jordbruk mellan 1 Mark 22 Pfennige och 3 Mark 38 Pfennige för 100 kilogram betor, och i 57 fall af dessa 98 understego kostnaderna 2 Mark. Enligt uppgifter i de sakkunniges yttranden kunna betor i Posen och angränsande landsdelar odlas för 1 Mark 20 Pfennige, under det att priset i allmänhet uppgår till inemot 2 Mark pr 100 kilogram.

Enligt dessa ganska samstämmande uppgifter växlar produktionskostnaden rätt betydligt, till väsentlig del beroende på olika arbetspriser och jordränta, men i medeltal skulle enligt dem betorna produceras till föga under 2 Mark per 100 kilogram.

I de anförda yttrandena af sakkunnige förekommer följande beräkning af betsockertillverkningens rentabilitet. Under den prisnotering å råsocker, som för tillfället gällde i Danzig, 12 Mark 60 Pfennige per 100 kilogram, och under antagande af ett rendement af 12 procent första produkt skulle denna från 100 kilogram betor vara värd 151,2 Pfennige, hvartill kommer 18 Pfennige för efterprodukter och melass = 169,2 Pfennige. Härifrån afgår fabrikationskostnaden, som skattas till 80 Pfennige per deciton betor, hvarigenom erhålles ett värde af 89,2 Pfennige per 100 kilogram betor. Exportpremie och kartell uppskattas till 4 Mark 50 Pfennige per 100 kilogram socker, motsvarande 54 Pfennige per 100 kilogram betor, och sålunda erhålles ett nettovärde af 143,2 Pfennige per 100 kilogram betor.

Enligt en annan i samma aktstycke förekommande beräkning upptagas betorna till ett värde af 1 Mark 60 Pfennige pr 100 kilogram. Dessa uppgifter, som lämnats af personer, som äro både odlare och delägare i fabriker, äro dock uppenbarligen väl ogynnsamma, och sanningen torde nog vara, att med de betpris, som faktiskt betalats under senaste år, 1,60—2,25 Mark per 100 kilogram, hafva både odlare och fabriker stått sig.

Helt annat blir däremot förhållandet, då Bryssel-konventionens bestämmelser skola träda i kraft.

Sockertillverkningen och kontrollen därvid.

Skatt och
tull.

1888 har Tyskland delvis och 1892 fullständigt öfvergått till konsumtionsskatt. Denna, som hittills varit 20 Mark, blir efter den 1 september i år 14 Mark, medan tullen, som förut varit 40 Mark, enligt Brysselkonventionen kommer att sänkas till 18,80 Mark. Sockerskatten har hittills erlagts af den, som öfvertagit sockret till fritt bruk, men nu har stadgats, att ägaren af den fabrik, hvarifrån sockret utgår till konsumtion, ansvarar för skatten. Enär skatten är en verklig konsumtionsskatt, blir dess belopp lika för allt slags socker, som utgår till konsumtion, vare sig det är raffinad eller råsocker.

Fabrikernas
anordning.

För underlättande af kontrollen måste sockerfabrikerna antingen vara fullständigt inhägnade eller ock så inrättade, att de lokaler, hvori sockerlösningarna kristallisera och sockret vidare bearbetas eller förvaras, likasom de rum, i hvilka melasser befinna sig, äro afskilda från den öfriga fabriken och afstängda utåt. I allmänhet gäller, att fabriken

ej får hafva flera portar än som äro absolut nödvändiga för driften. Både ytterportar och inre dörrar måste kunna sättas under kronans lås. En mycket stor melassursockringsanstalt i Oschersleben i närheten af Magdeburg var helt och hållet omgifven med trädgaller, i hvilket endast funnos två portar, en för järnvägsvagnar och en för åkande och gående; vid båda portarne funnos vakter i små vaktstugor. Det faller af sig själf, att alla fönster äro försedda med galler, hvarvid dock fönster i öfre våningar efter kontrollmyndighetens medgifvande kunna lämnas utan sådana. Vid öfvergången från råmaterial- till konsumtions-skatt måste en hel del äldre fabriker förändras till öfverensstämmelse med de nya fordringarna på fabrikernas byggnad, och i Tyskland gäller den uppfattningen, att staten i dylika fall bör åtaga sig utgifterna härför. Det uppgafs, att statens utlägg för detta ändamål kunde uppskattas till omkring 3 millioner Mark, en summa som synes tämligen obetydlig i anseende till den stora mängden sockerfabriker, men sannolikt har på många ställen af vederbörande myndigheter afsevärda lättnader i kontrollen medgifvits.

Enligt närmare bestämmelser af regeringen kan en sådan lättnad i kontrollen medgifvas äldre raffinaderier och särskildt kandiskokerier, i det att skatten beräknas redan vid råsockrets införande i fabriken på grund af ett viktsafdrag såsom raffinationsförlust eller ock blott efter fabriken böcker, men det måste dock tillses, att sockret verkligen undergår en omarbetning i fabriken. Den, som åtnjuter förmånen att få skatten beräknad på det råsocker, som införes i fabriken, måste likväl förplikta sig att ej införa skattefri melass i sin fabrik. Viktsafdraget skall vid de raffinaderier, hvilkas affallslösningar regelbundet hafva en kvotient under 70, omfatta både fabrikationsförlusten och restmelassen. Är kvotienten 70 eller däröfver, skall afdraget omfatta fabrikationsförlusten och $\frac{2}{7}$ af restmelassens vikt.

Det åligger tillverkaren att åt bevakningspersonalen anskaffa lämpliga rum inom eller utom fabrikslokalerna. Utom det för själfva tjänsten afsedda expeditionsrummet har tillverkaren att på begäran tillhandahålla kontrollpersonalen ett rum för vistelse utom tjänsten samt för natten.

På landet kan tillverkaren vid behof åläggas att skaffa de i fabriken fast anställda kontrollörerna bostad enligt närmare bestämmelse af skatte-myndigheten. Såväl för denna bostad som ock för det nämnda uppehållsrummet lämnas ersättning efter öfverenskommelse eller, om sådan ej kan träffas, efter bestämmelse af högre myndighet.

Innan en ny sockerfabrik får anläggas, har tillverkaren att hos

den lokala skattemyndigheten (Hauptsteueramt) förevisa byggnadsplan för granskning ur kontrollsynpunkt. Det är dock provinsialförvaltningen (Direktivbehörde), som meddelar tillstånd till fabriken byggande eller föreskrifver de förändringar, som måste företagas. Vid ombyggnad af sådana delar af fabriken, som ej äro af betydelse för kontrollen, behöfver tillstånd ej inhämtas.

Senast sex veckor före igångsättandet af ny- eller ombyggd fabrik har tillverkaren att vid distriktets uppbördsställe lämna uppgift om samt beskrifning på de lägenheter, som höra till fabriken, stå i förbindelse därmed eller gränsa därintill, äfvensom en planritning. När inhägnad förekommer, skall densamma beskrifvas. Förändringar af sådana lägenheter, som äro af betydelse för kontrollen, få blott göras med skattemyndighetens tillstånd, och senast tre dagar efter förändringens utförande skall den skriftligen anmälas. Någon förteckning öfver fasta kärl behöfver ej lämnas.

Innehafvare af hvitbetsockerfabrik har att skriftligen anmäla afverkningens början åtminstone en vecka i förväg. En liknande anmälan göres för raffinaderier en vecka, innan de första gången börja sin verksamhet. I denna anmälan skall äfven förekomma uppgift om den dagliga arbetstiden samt om de regelbundna afbrott, som förekomma i arbetet. Om andra afbrott göres skriftlig anmälan hos myndigheten.

Tillverknin-
gen.

Innan arbetet i en fabrik första gången börjas, skall tillverkaren lämna skattemyndigheten en beskrifning öfver det i fabriken använda förfaringssättet, på det att kontrolltjänstemännen må hafva lättare att följa tillverkningens gång och veta, hvilka produkter som framställas.

Man gör härvid skillnad mellan hvitbetsockerfabriker, raffinaderier och mellassursockringsanstalter.

A. Hvitbetsockerfabriker. Här förekomma följande hufvudoperationer:

- 1) betornas skärning,
- 2) saftens utdragning,
- 3) saftens rening, med angifvande om och hvilka tillsatser af sockerhaltiga ämnen, såsom sockerkalk, råsocker, melass o. s. v., som äga rum,
- 4) saftens inkokning och framställning af fyllmassan,
- 5) framställning af 1:sta produkt ur fyllmassan (medelst centrifugering etc.) med angifvande af sockrets slag: råsocker, konsumsocker (bit- eller malet socker),
- 6) efterprodukternas utvinnande, huru många och af hvilka slag,

7) melassursockring (metoden därför, såsom Auscheidung, Strontian-förfarande o. s. v.),

8) melassens förarbetning till annat än fast socker såsom till matsirap eller kreatursfoder.

B. Sockerraffinaderier:

1) råsockrets smältning och klarning (incl. centrifugering före smältningen efter tillsats af sirap),

2) rening af de sockerlösningar, som erhållas af råsockret,

3) beredning af decklärsel,

4) inkokning af fyllmassan,

5) framställning af första produkt ur fyllmassan, med uppgift om dess slag (topp- och bitsocker m. m.), topparnes deckning, torkning, putsning, sockerkakornas sönderskärning till stänger och bitar o. s. v.,

6) efterprodukter, huru många och af hvilket slag,

7) melassutsockring,

8) moderlutarnas förarbetning på annat än fast socker.

C. Melassursockringsanstalter, i hvilka utan betor socker beredes ur inkokad betsaft eller ur melass:

1) saccharatets (sockerkalkens) framställning och afskiljande,

2) saccharatets rening, (deckning medelst nutsch (sugapparat) eller i filterpressar),

3) saccharatets vidare behandling för aflägsnande af strontian eller kalk (kylkar, utslagslådor, centrifuger) o. s. v.,

4) den därvid bekomna moderlutens behandling för vinnande af ren sockerlösning (saturation, filterpressar),

5) framställning af första produkt ur den så erhållna sockerlösningen, med uppgift om sockrets slag t. ex. konsumvara (bitsocker o. s. v.),

6) efterprodukter, huru många och af hvilket slag,

7) restmelassens förarbetning på annat än fast socker.

D. Sirapsraffinaderier. Till dessa hafva vi i Sverige ingen motsvarighet. I Tyskland äro dessa fabriker skyldiga att med afseende på tillverkningen angifva:

1) sirapens (eventuellt melassens eller betsaftens) rening (t. ex. filtrering öfver benkol efter förutgången utspädning),

2) den renade sirapens inkokning.

Om förfaringssättet i en fabrik ändras, skall myndigheten under rättas därom, innan den nya metoden börjar tillämpas.

Sockerfabrikerna äro underkastade en oafbruten bevakning dag och natt, så länge de äro i verksamhet, och, enligt närmare bestämmelse af skattemyndigheten, äfven när arbetet ligger nere. Kontrollen.

Bevakningen kan förstärkas på tillverkarens bekostnad, om denne blifvit dömd för skatteförsvinnning.

Medan sockerfabrik står under ständig bevakning, skola ytterportar och inom fabriken befintliga dörrar, såvida de ej vanligen användas, hållas stängda eller efter omständigheterna sättas under kronans lås och öppnas blott för den tid, de verkligen användas. Den högsta lokala skattemyndigheten (Hauptamt) bestämmer, hvilka portar och dörrar som i regeln skola hållas stängda och hvilka ytterportar som om natten få hållas olåsta. Kronans lås skall vara så anbragt, att det vid behof utan dröjsmål kan borttagas från port eller dörr, och, om så synes behöfligt, skall bevakning inträda, när porten eller dörren hålles öppen.

För den tid, hvarunder bevakningen är indragen, har skattemyndigheten att träffa sådana åtgärder, att arbete i sockerfabriken ej kan äga rum eller socker därifrån utföras utan myndighetens vetskap. För detta ändamål göres redskapen oanvändbar genom anbringande af kronans lås eller på annat sätt, och förefintligt socker upplägges under kronans lås. Härvid skola de lokaler i fabriken, som äro afsedda till förvaring af färdigt socker eller melass skriftligen anmälas.

Om den ständiga bevakningen skall indragas för längre tid än fyra veckor, har tillverkaren att inom en vecka efter delgifven tillsägelse införa det färdiga sockret i lagerrum, som kunna ställas under kronans lås, samt att till uppbördsstället inlämna en skriftlig anmälan i två exemplar om sockrets mängd. Myndigheten har dessutom att i närvaro af tillverkaren och en högre kontrolltjänsteman låta verkställa en inventering af det färdiga sockret efter vikt och slag. Dock kan på begäran viktsmängden få fastställas genom en jämförelse mellan tillverkarens anmälan och fabriken böcker.

Inventeringsinstrumentet skall underskrifvas af tillverkaren, som äfven skriftligen måste påtaga sig ansvaret för skatten å den fastställda sockermängden, till dess skatten blifvit erlagd eller sockret öfvergått till annan ägare.

Sedan det inlagrade sockrets mängd blifvit officiellt bestämd, sättes magasinet under kronans lås och betraktas sedan som allmänt nederlag, ända tills arbetet i fabriken åter upptages, då tillverkarens ansvar för skatten på det lagrade sockret upphör. Härvid erfordras ej ny inventering, om ej särskild anledning föreligger. Skulle vid en sådan inventering en brist förefinnas, behöfver skatten för det felande likväl ej erläggas, därest låsen äro oskadade. Skulle fabriksdriften ej återtagas inom ett år efter verksamhetens upphörande, så kan till-

verkaren åläggas att betala skatt för kvarliggande socker. Afbrytes fabriksverksamheten i följd af eldsvåda eller annan skada å fabriken, har myndigheten att vidtaga särskilda säkerhetsåtgärder för skattens utfående. Färdigt socker af alla slag äfvensom sirap och melass få förvaras blott i de lokaler inom fabriken, som hos myndigheten skriftligen anmälts för detta ändamål. I fullständigt inhägnade fabriker får, när ständig bevakning ej äger rum, socker och melass förvaras blott i lokaler, som kunna stängas med kronans lås.

Socker, vare sig inhemskt betsocker eller andra slag, som är afsedt att införas i sockerfabrik, skall till mängd och slag skriftligen anmälas hos uppbördskontoret (Zuckersteuerstelle) och besiktigas. Vid besiktning af sådant socker, som ankommer under kronans försegling från annan fabrik (»im gebundenen Verkehr»), kan den förut angifna vikten antagas som riktig. Anmälan sker efter särskildt formulär och införes i anmälningsboken med den i förpassningen angifna nettovikten, såvidt ej en mindre vikt konstaterats, i hvilket fall den lägre vikten införes i boken. På anmälningssedeln antecknas, att sockret mottagits i fabriken. Är vid sockrets ankomst kronans lås eller försegling oskadade eller har sockret under transporten bevakats af kontrolltjänstemän, behöfver ingen besiktning ifrågakomma.

Tillverkaren åligger att föra journal öfver hela fabriksdriften enligt af skattemyndigheten meddelade formulär. Denna journal skall alltid vara tillgänglig för kontrolltjänstemännen och utdrag därur tillställas skattemyndigheten på bestämda tider. Tillverkaren har att angifva, huru han bestämmer mängden af använda sockerhaltiga ämnen och socker samt mängden af utvunna produkter, äfvensom när dessa bestämningar utföras.

Tillverkarens
bokförings-
skyldighet.

Det förtjänar framhållas, att i Tyskland tillverkarna äro skyldiga att före den 10 juni hvarje år till uppbördskontoret lämna uppgift på den af dem disponerade betarealen.

För hvarje månad upprättas af tillverkaren en driftsöfversikt enligt särskildt formulär i två exemplar och tillställas uppbördskontoret före den 3 i följande månad. Efter tillverkningsårets slut upprättas en liknande öfversikt för hela året och insändes före den 3 september. (Tillverkningsåret i Tyskland går numera från den 1 september till den 1 september, men före Brysselkonventionen från den 1 augusti till den 1 augusti.)

I driftsöfversikten behöfver melassen redovisas blott om den under tillverkningens vanliga gång ej vidare förarbetas eller genom särskild metod blifvit ursockrad. Äfven redovisas sådan melass, som, vare sig ursockrad eller ej, utföres från fabriken. Inskrifningarna i tillverknings-

journalen skola omfatta hvarje vecka särskildt, men framför allt är det af vikt, att i hvarje månadsöfversikt redovisas alla under månaden utvunna produkter.

Hvitbetorna vägas sådana de komma i skärmaskinen, eller ock kan vikten beräknas efter diffusörernas antal, till hvilket ändamål genomsnittsvikten af snitseln i en diffusör bestämmes åtminstone en gång i veckan.

Mängden af använda sockerhaltiga ämnen och socker, inklusive fyllmassor från andra fabriker, samt af utvunna sockerprodukter och från fabriken bortförda fyllmassor bestämmes genom direkt vägning eller genom beräkning på grund af rymden hos de använda förvaringskärlen. I råsockerfabriker bestämmes vikten af det utvunna råsockret omedelbart efter centrifugeringen. Vikten af annat socker bestämmes, sedan det blifvit färdigt.

Före den 6 augusti hvarje år har tillverkaren att inlämna en enligt särskildt formulär uppställd redovisning i två exemplar för alla vid tillverkningsårets slut befintliga sockerprodukter.

Alla öfver fabriksverksamheten, dess resultat och afsättningen af dess produkter förda böcker, med undantag endast af sådana, som blott afse penningaräkningar, skola efter tillsägelse vara tillgängliga för de högre ämbetsmännen inom skatteförvaltningen, bland annat för att göra nödiga rättelser i öfversikten. Kontrolltjänstemännen hafva rätt att, så länge fabriksverksamheten pågår eller fabriken står under ständig bevakning, besiktiga fabriken när som helst, annars från kl. 6 förmiddagen till 9 eftermiddagen. Besiktningsrätten sträcker sig till alla lokaler i fabriken äfvensom till sådana, som stå i förbindelse med eller gränsa till fabriken.

De besiktigande tjänstemännen hafva rätt att fordra alla upplysningar om fabriksdriften, som äro af vikt ur skattesynpunkt. Likaledes ha de rätt att begära prof på såväl i fabriken införda sockerhaltiga ämnen och socker som i fabriken utvunna produkter.

Tillverkaren har att lämna nödigt arbetsbiträde vid alla tjänstehandlingar i fabriken äfvensom att sörja för belysning.

Anmälan om
sockeruttag.

När socker skall utlämnas från fabrik, göres skriftlig anmälan därom hos det lokala skattekontoret (Zuckersteuerstelle), i ett exemplar, om socker skall utlämnas till fritt bruk, eljest i två exemplar efter särskildt formulär. Utlämningen verkställes i regel af två tjänstemän samt på söckendagar. Ordinarie dagar och timmar för utlämningen fastställas för hvarje fabrik af vederbörande myndighet (Hauptamt), som ock kan medgifva undantag därifrån. Anmälan om uttag af socker måste innehålla:

a) antalet kolli, deras förpackningssätt, möjligen befintliga märken och nummer, brutto- och nettovikt, sockrets slag, uppgift om det begärda utlämningssättet samt mottagarens namn och boningsort,

b) vid uttag af sirap och melass dessutom en uppgift, huruvida kvotienten är 70 eller däröfver eller ock under 70.

Uppgift på mottagarens namn och boningsort är obehöflig, när sockret utlämnas till fritt bruk.

När sockret sändes med förpassningssedel göres anmälan i denna.

Om det utlämnade sockret består af ett större antal kolli med samma förpackningssätt och närmelsevis lika brutto- och nettovikt, är det tillåtet att anmäla den totala brutto- och nettovikten med den anmärkningen, att hvarje kolli har samma genomsnittsvikt, som i sådant fall måste angifvas.

I fråga om sirap och melass, hvilkas kvotient är under 70, är det tillräckligt att anmäla den totala brutto- och nettovikten, om fabriken kan förevisa sina egna anteckningar öfver hvarje kollis vikt. Anmälan om sockrets uttag till fritt bruk behöfver ej göras så omständlig, utan hufvudsaken är då blott att få veta hela partiets nettovikt.

Alla anmälningar införas af skattekontoret i löpande följd i en utlämningsbok enligt särskildt formulär.

För så vidt anmälningssedlarne afse en skatteinbetalning (t. ex. när socker utlämnas till fritt bruk), införas de i uppbördsboken såsom verifikationer. Den, som gör en anmälan, ansvarar för riktigheten af sina uppgifter, men om det vid besiktningen skulle visa sig, att den anmälda vikten är felaktig, föranleder detta ingen åtgärd, såframt skillnaden ej öfverstiger 10 procent af den anmälda vikten. Till och med den angifna melasskvotienten kan betydligt understiga den verkliga, men om den befinnes vara 73 eller däröfver, när den uppgifvits till under 70, inträder ansvarspåföljd.

Socker, som skall utlämnas till fritt bruk, väges officiellt, hvarvid dock, om partiet består af likartade kolli, som ej skilja sig från hvarandra med mer än 2 procent af den anmälda vikten, provvägning är tillåten, och skall denna i sådant fall omfatta minst 2 procent af hela partiet.

Utlämning af
socker till
fritt bruk.

Har sockret i kontrollörs närvaro blifvit förpackadt i kolli på samma nettovikt, så erfordras ingen bruttovikt. Har å andra sidan socker i kontrollörs närvaro blifvit inlagdt i förpackningar af känd vikt, fastställes nettovikten genom att draga taran från bruttovikten.

Skulle vid provvägning afvikelser förekomma på mer än 2 procent

af den anmälda vikten, så måste nettovikten för hela partiet direkt bestämmas.

Inbetalning af skattebeloppet kan genom förpassningssedel öfverflyttas på ett annat skattekontor. Begäres skattefrihet för sirap eller melass, måste kvotienten fastställas, och, om detta ej kan ske på platsen, tagas två prof, som förseglas både med statens och tillverkarens sigill, af hvilka prof det ena sändes till en kemist, det andra förvaras hos skattemyndigheten, tills saken blifvit afgjord.

Kvotienten behöfver ej bestämmas,

1) i råsockerfabriker vid moderlutar från andra produkt eller ännu sämre efterprodukter, om

a) tillverkaren anmäler dem som sådana,

b) dessa moderlutar enligt erfarenheten ej uppnå kvotienten 70,

c) de nämnda melasserna städse förvaras i särskilda af tillverkaren angifna kärl, och

d) kontrolltjänstemännen alltså äro öfvertygade, att melass af ifrågavarande slag föreligger, hvaröfver ett motsvarande intyg skall afgifvas i utlämningspapperen;

2) i de fall, då melassens beskaffenhet såsom skattefri står utom allt tvifvel (såsom på grund af fabriakens tillförlitliga driftsböcker eller undersökningen af en alldeles likartad produkt från samma fabrik).

Vikten af skattefri melass behöfver i regel ej bestämmas, såvidt den ej skall sändas till en sockerfabrik eller ett sirapsraffinaderi.

Med afseende på sockrets cirkulation skiljer man i Tyskland mellan »freier» och »gebundener Verkehr».

Vid »freier Verkehr» (= vårt »till fritt bruk») är skatten betald eller påförd, vid »gebundener Verkehr» åter är skatten ej ännu debiterad. Det är naturligen företrädesvis råsocker, som utlämnas från en fabrik i detta tillstånd. Obeskattadt socker kan under förpassning öfverföras till:

1) en annan sockerfabrik (i allmänhet ett raffinaderi),

2) en fabrik, som tillverkar sockerhaltiga varor för export,

3) en fabrik, som har rätt att använda skattefritt socker till annat än konsumtionsvaror,

4) skattefritt nederlag eller utlandet.

Såsom häraf synes, kan obeskattadt socker transporteras från en fabrik till annan och ej blott socker i fast form utan också fyllmassor, sirap och melass (i Danmark får endast färdigt socker och restmelass utföras från en råsockerfabrik). Härvid tillgår helt enkelt så, att sockret i den afsändande fabriken väges i närvaro af kontrolltjänsteman och

Sockers utlämnande i obeskattadt tillstånd.

vikten samt antalet kolli antecknas i den förpassningssedel, som tillställs den mottagande fabriken. Här kan man nöja sig med att räkna till exempel antalet säckar och bestämma vikten på några få af dem. Om vid mottagandet vikten befinnes mindre än den i förpassningssedeln angifna, men skillnaden ej öfverstiger 1 procent af den anmälda nettovikten, anses ingen anledning till misstanke om försnillning föreligga.

Om under transporten något socker förkommit, blir i första hand varuföraren ansvarig därför.

Såväl för socker, som utlämnas till fritt bruk, som för sådant som i obeskattadt tillstånd öfverföres till annan fabrik spelar förpassningsväsendet en viktig roll, och särskilda formulär angifva, huru det funktionerar samt hvad såväl myndigheter som afsändaren och mottagaren hafva att iakttaga därvid.

Förpassningsväsendet.

Prof på det socker, som skall utlämnas från fabrik, får ej tagas utan särskild anmälan. Prof, som ej öfverstiga 200 gram, äro skattefria. Större prof bokföras och äro underkastade skatt.

När socker utföres från fabrik, får detta endast ske genom på förhand bestämda portar, och däröfver föres särskild förteckning enligt särskildt formulär, i allmänhet af den kontrolltjänsteman, som har vakten vid den ifrågavarande porten.

Om socker, som utlämnats från raffinaderi, innan det kommit i mottagarens ägo, blifvit så skadadt, att det ej kan användas för sitt ändamål, kan tillverkaren på begäran få återtaga detsamma till omarbetning och i stället utlämna ett annat parti socker af samma vikt och slag som det skadade. Mängden af det skadade sockret bestämmes af kontrolltjänstemännen eller, om desse ej kunna, af genom myndigheten utsedda sakkunniga. Äfven råsockerfabriker, som framställa konsumsocker, kunna med afseende å detta få samma förmån som raffinaderier.

Återupptagande i fabrik af skadadt socker.

Skattefria nederlag äro antingen allmänna eller privata. Sådana hafva till ändamål

Skattefria nederlag.

1) att för obeskattadt socker samt för fabriker, hvilka med användning af obeskattadt socker äro framställda för export, uppskjuta skattens betalning,

2) att för fabrikat, hvilka med användning af beskattadt socker äro framställda för export, lämna godtgörelse för inbetald sockerskatt.

Skattefria nederlag stå under kronans lås och kunna äfven användas till inläggning af oförtullade, importerade varor.

Ägaren till ett privatnederlag har att lämna passande rum åt kontrolltjänstemännen äfvensom behöfligt arbetsbiträde och nödiga vägningsredskap. Öfver inlagdt socker föres lagerbok enligt särskildt formulär, och året sammanfaller här med sockerfabrikernas tillverkningsår.

Afgifter för
kontrolltjän-
stemäns bi-
träde.

Tjänsteförrättningar af kontrolltjänstemännen i den fabrik, där de äro anställda, eller i nederlag, som ligga på denna fabriks område, utföras utan särskild afgift, om de ske på söckendagar under den ordinarie tjänstetiden, hvilken ej öfverstiger tio timmar pr dag. Däremot uppbäres särskild afgift för tjänsteförrättningar, som utföras på söndag och helgdagar samt på andra ställen än kontrollörens tjänsteställe.

Raffinaderier kunna äfven intaga utländskt råsocker till förarbetande och få i sådant fall betala skillnaden mellan tull och skatt, hvarefter de å det erhållna konsumsockret debiteras för den vanliga sockerskatten. Alla fabriker, såväl råsockerfabriker som raffinaderier, kunna därjämte återtaga till förnyad bearbetning sådant socker, som redan blifvit inlagdt i magasinet; detta afföres då enligt särskildt formulär från lagret för att sedan i sinom tid åter införas såsom färdigt socker.

Kontroll-
personalen.

I Tyskland höra sockerfabrikerna under »förvaltningen för tullar och indirekta skatter», hvilken till sitt förfogande har en mycket stor personal, med fast aflöning, hvilken personal i mån af behof användes till kontroll- och uppbördstjänst inom tullen, sockerfabrikerna, brännerierna, bryggerierna m. m. Hvarje själfständig stat i tyska kejsarömet har härför sin särskilda centralförvaltning (= oberste Landesfinanzbehörde).

I konungariket Preussen är den nämnda förvaltningen sammanfattad af följande organer:

A. Centralförvaltningen (= Abtheilung III des Finanzministeriums).

B. Provinsialförvaltningen:

Tolf provinsialskattedirektioner, som höra omedelbart under finansministeriet och hafva följande ämbets- och tjänstemän:

12 provinsialskattedirektörer,

103 ledamöter i provinsialskattedirektionerna (titeln: Regierungsrat),

474 byråtjänstemän,

50 vaktmästare.

C. Lokalförvaltningen.

Under provinsialskattedirektionerna stå inalles 131 öfvertull- och öfverskattedekammare (Hauptzoll- och Hauptsteuerämter) med sina expeditionsställen (Abfertigungsstellen).

		Lön	
I spetsen för hvarje kammare står			
1	öfvertull- eller öfverskatteinspektör	4,000—6,600	mark.
Såsom kassabiträden har hvarje kammare:			
1	redogörare	3,000—5,000	„
1	kontrollör	2,700—4,290	„
Vid de viktigare skattekamrarne finnas dess- utom för expeditionstjänsten inalles:			
45	packhusföreståndare och öfverrevisorer	3,000—5,000	„
71	revisionsinspektörer	2,700—4,200	„
120	öfverkontrollörer för expeditionstjänst	2,700—4,200	„
Öfriga tjänstemän vid tull- och skattekamrarne äro inalles:			
56	öfverkontrollörer för byråttjänst	2,700—4,200	„
1,335	kammarassistenter	1,500—3,300	„
764	kammarbetjante	900—1,200	„
Under tull- och skattekamrarne stå inalles 745 öfverkontrollörsdistrikt. I spetsen för hvert och ett af dessa står			
1	öfvergräns- eller öfverskattekontrollör	2,700—4,200	„
Under dessa lyda inalles:			
5	öfverkontrollörsassistenter	1,500—3,300	„
7,377	gräns- och skatteuppsyningsmän	1,200—1,600	„
32	maskinister och assistenter på båtar	1,500—2,000	„
33	skeppare på båtar	1,000—1,500	„
118	matroser och eldare på båtar	900—1,200	„
I öfverkontrollörsdistrikten finnas inalles:			
201	tull- och skattekontor (Neben-zoll-und-steuer- ämter) 1:sta klass af större betydelse med		
	201 tull- och skatteuppbördsmän af 1:sta klass	2,000—3,600	„
	377 assistenter	1,500—2,000	„
442	tull- och skattekontor 1:sta klass af mindre betydelse med		
	442 tull- och skatteuppbördsmän af 1:sta klass	1,500—3,300	„
342	tull- och skattekontor 2:dra klass med		
	342 tull- och skatteuppbördsmän af 2:dra klass	1,500—2,000	„

Bevakning i
fabrikerna. I fråga om detaljerna af sockerfabrikernas bevakning må följande här anföras.

Med det i tyska lagen föreskrifna stängslet kring fabriken äro i verkligheten endast några få större sockerfabriker försedda, förnämligast raffinaderier. Stängslet utgöres i sådant fall vanligen af stenmur. I raffinaderier utan inhägnad bilda husens yttermurar och takens plåtbeklädnad tillräckligt skydd. Fönster och andra öppningar utåt skyddas med galler af stark järntråd, utspända öfver fasta järnramar, som utvändigt äro fast cementerade i murverket medelst starka järnkrampor.

Portar, med undantag af den ständigt bevakade hufvudporten, hållas stängda med kronans lås, så länge de ej under särskild tillsyn hållas öppna för in- eller utförande af socker. Såsom lås användes konstlås, såframt icke vissa dörrar blott stängas med plomber för att vid eldsvåda kunna tjäna som nödfallsutgångar. Äfven fönstergaller kunna undantagsvis stängas med plomberade snören i samma syfte.

I hvarje råsockerfabrik finnes en bevakningsstation med tre tjänstemän, af hvilka en kallas »Postenführer». Dessa äro både dag och natt upptagna med tjänstgöring i vaktstugan och anses hafva 8 timmars tjänstgöring hvar pr dygn.

I samtliga råsockerfabriker och i de flesta raffinaderier hålles för persontrafiken blott en port öppen dag och natt, och denna är bevakad.

I de allra flesta råsockerfabriker är blott det s. k. sockerhuset, den del hvari kristallisationen och centrifugeringen försiggår, afstängd.

Antalet behöfliga kontrolltjänstemän är därför tämligen ringa i råsockerfabrikerna. Förutom de 3 portvakterna finnes ofta nog blott 1 s. k. assistent, som med tillhjälp af en för tillfället ledig portvakt ombesörjer expeditionen vid sockers uttagning, som i vanliga fabriker sker blott en à två gånger i veckan, i de större däremot oftare till och med dagligen. En och samma assistent kan tjänstgöra i flera ända till 4 fabriker, som ligga tillräckligt nära hvarandra. I en medelstor råsockerfabrik öfverstiger kontroll- och bevakningspersonalen således ej 4 personer.

I raffinaderierna fordras större personal; det uppgifves nämligen, att i raffinaderier, som dagligen förarbeta blott 500 säckar råsocker, tjänstgöra 3 portvakter samt för mottagning och uttag af socker dessutom 2 assistenter och 2 tillsyningsmän, således inalles 7 personer. De två assistenterna skola ock föra registren för det i raffinaderiet stationerade skattekontoret (Zuckersteuerstelle).

I ett större raffinaderi med en daglig förarbetning af 2,500 till 3,000 säckar råsocker behöfvas, förutom de 3 portvakterna, 1 öfverkontrollör, 2—3 assistenter och 4—8 tillsyningsmän eller inalles 10 à 15 personer.

Raffinaderierna arbeta hela året med undantag af ett kort afbrott för rengöring och maskinernas reparation, men sockeruttag äga dock äfven under sådana afbrott rum hvarje söckendag.

Råsockerfabrikerna arbeta däremot blott 3—4 månader om året och bringa efter arbetets slut det då ännu kvarliggande sockret på magasin eller nederlag, som stå under kronans lås, hvarför bevakningen vid fabriken indrages.

Tillsyningsmännen (Steueraufseher) äro för detta underofficerare i armén, som efter tolfårig tjänstetid erhålla ett s. k. »Civilversorgungsschein» och därmed också berättigande till anställning i civil statstjänst.

Af sparsamhetsskäl blifva ofta nog blott 2 af de 3 portvakts-tjänsterna i råsockerfabrikerna besatta med ordinarie tillsyningsmän (med lön på stat), medan för den tredje platsen antagas extra tillsyningsmän (Hülfsaufseher) blott för kampanjen samt mot dagarfvode. Till extra biträden antagas såväl afskedade väl vitsordade militärer som privatpersoner, som åtnjuta förvaltningens förtroende.

Emedan vi hade hört uppgifvas, att i Tyskland skulle finnas en industri för framställning af matsirap dels ur melass, dels ur betsaft, men att denna industri ej fanns upptagen i officiella statistiken, vände vi oss till preussiska finansministeriet med förfrågan, huruvida några upplysningar om denna industri stode att erhålla, och fingo därvid det beskedet, att en skattefri sirapsindustri verkligen existerade och för några år sedan varit föremål för regeringens undersökning. Anledningen därtill var den, att de skattebetalande sockerfabrikerna fruktade för konkurrensen från dessa sirapsfabriker och påyrkade skatt äfven för dem. Som undersökningen emellertid gaf vid handen, att hela den ifrågavarande sirapstillverkningen var af relativt ringa omfattning, har någon skatt därå ännu icke blifvit af regeringen föreslagen.

Dessa sirapsfabrikers antal och tillverkning för 1898, det år, som regeringsenquêten afsåg, framgår af följande tabell.

Antal fabriker för framställning af matsirap.		Slag och mängd af bearbetade råämnen deciton.				Utvunnen mängd deciton.	
ur melass.	ur betor.	melass.	betor	morötter.	betsaft.	sirap.	betsaft.
6	40	70,077	276,312	1,300	2,894	111,134	1,112

Genomsnittspriset för sirap af melass var 14,50 Mark pr 100 kilogram, för sådan ur betsaft 18—19 Mark. Den bästa sirapen kostade ända till 24 Mark.

Den skatte-
fria siraps-
tillverk-
ningen.

Skatten på
sirap och me-
lass i socker-
fabriker.

Enligt lagen har förbundsrådet att bestämma, huruvida sirap, melass och betsaft skola vara underkastade skatt äfvensom skattens belopp, men riksdagen äger dock i sista hand att stadiästa eller upphäfva ett sådant förbundsrådets beslut.

I och med Tysklands anslutning till Brysselkonventionen har föreslagits, att sirap och melass, som hafva en kvotient af 70, d. v. s. 70 procent socker i torrsubstansen, skola draga en skatt af 10 Mark pr 100 kilogram. 70 procent af den normala skatten på socker, 14 Mark, utgöra nämligen 9,80 Mark, hvilka afrundats till 10 Mark. Man kan därför säga, att alla lösningar af rent socker äfvensom bättre sirap och melass, som kunna användas i matlagningen, i förhållande till sin sockerhalt drabbas af den normala skattesatsen. Restmelassen i råsockerfabrikerna, hvilken i medeltal kan sägas hålla 50 procent socker, 30 procent organiska och oorganiska främmande ämnen samt 20 procent vatten har i enlighet härmed en kvotient af $\frac{50}{100}$ 100 eller 62,5 och är därför skattefri, hvilket är i sin ordning, enär den i följd af sin lukt och smak ej kan användas till människoföda.

Den vanliga matsirapen, som helst bör vara simmig och tjock, är i allmänhet en konstprodukt, beredd af efterprodukter från raffinaderier på sådant sätt, att sockret i dessa efterprodukter eller orena sockerlösningar genom s. k. invertering med en syra delvis förvandlas till invertsocker, som endast med stor svårighet kristalliserar och äfven hindrar vanligt socker, hvari det är inblandadt, att kristallisera. Genom tillsats af stärkelsesirap, som själf är tjock och seg, bibringar man äfven raffinadsirapen dessa egenskaper. En matsirap innehåller därför utom åtskilliga främmande ämnen i allmänhet tre sockerarter, nämligen rörsocker, invertsocker och stärkelsesocker, medan betsockermelass blott innehåller rörsocker.

Kvotienten, hvari inräknas allt socker, således både rörsocker, invertsocker och stärkelsesocker, är för matsirap vanligen öfver 70, och sådan sirap är därför skattepliktig, såframt den erhålles vid raffinaderier eller sockerfabriker.

Öfvergångs-
bestämmel-
ser 1892.

För öfvergången till den genom lagen af 31 maj 1891 bestämda konsumtionsskatten gällde i Tyskland följande föreskrifter.

För allt före den 1 augusti 1892 framställt socker af följande klasser:

a) råsocker af minst 90 procent sockerhalt och raffinad under 98 procent men minst 90 procent,

b) kandis och socker i toppar, block, skifvor, stänger och bitar, antingen hela eller sönderslagna i kontrollens närvaro, äfvensom kristallsocker och andra hvita, hårda, genomskinliga socker i kristallform af minst 99½ procent sockerhalt,

c) alla öfriga hårda socker likasom alla hvita, torra socker, med högst 1 procent vatten, i kristall- eller pulverform af minst 98 procent, såframt de ej hörde till klass b., godtgjordes i händelse af utförsel eller inläggning på nederlag under kronans lås belöpande betskatt till följande belopp per 100 kilogram nämligen:

för klass a)	8,50	Mark
„ „ b)	10,65	„
„ „ c)	10,00	„

om nämligen sockret utlämnades före den 2 oktober 1892, och dess identitet officiellt fasthölls från den 1 augusti ända till utlämningen.

Skattegodtgörelse lämnades ej för mindre partier än 500 kilogram. Under samma förutsättning, att identiteten kunde officiellt fasthållas, fick det skattepliktiga sockret ända till och med den 1 oktober 1892 utlämnas mot den gamla konsumtionsskatten af 12 Mark pr 100 kilogram.

Skedde uttaget från nederlag, hvori sockret inlagts mot godtgörelse af betskatten, återbetalades denna godtgörelse.

Utan officiellt fasthållande af identiteten från den 1 augusti kom under månaderna augusti, september och oktober 1892 skattegodtgörelse uttaget socker till godo, så länge betor ej förarbetades i fabriken eller fast eller flytande socker eller melass antingen ej infördes eller ock blott sådant, som otvifvelaktigt förskref sig från tiden före den 1 augusti 1892.

I råsockerfabriker med en sådan metod för melassursockring, att fast socker kunde fås ur melassen blott med tillhjälp af betsaft, blef på begäran mängden af melass, som fanns den 1 augusti 1892, officiellt bestämd och likaså den mängd socker af minst 90 procent, som därur kunde vinnas. Ända till denna mängd kunde fabriken under augusti, september och oktober 1892 mot skattegodtgörelse uttaga socker, som vunnits på detta sätt.

Det förekommer någon gång, när sockerprisen äro tryckta, att efterprodukterna, såsom andra och tredje produkt råsocker, denatureras för att vinna befrielse från sockerskatten. Denatureringen sker under offentlig kontroll och verkställes oftast genom sockrets uppblandning i malet tillstånd med mjöl af oljekakor och dylikt. På sådant sätt denaturerad socker är afsedt till kreatursfoder; äfven för användning till ultramarin- och tvåltillverkning kan socker denatureras med anspråk på skattefrihet, men såsom denatureringsmedel användes då i förra fallet undersvafvelsyrligt natron, i senare tvålmasa. Den, som begär denaturering, anskaffar äfven denatureringsmedlet, och denatureringen får blott företagas i sockerfabrik eller nederlag, som står under kronans lås.

Äfven sirap och melass kunna för vinnande af skattefrihet denatureras, hvarvid vanlig utspädd svafvelsyra tillsättes.

Denaturering
af socker
och sirap.

Har den
förändrade
skatteformen
inverkat på
betornas
sockerhalt?

I Tyskland fanns, såsom ofvan nämnts, ända till 1888 en oblandad betskatt, under hvilkens inflytande den inhemska betsockerindustrien så småningom utvecklades till stor fulländning, i det att både materialet, själfva betorna, mer och mer förädlades till sockerhalten och fabrikstekniken förbättrades, så att en allt större del af betornas sockerhalt uttogs i form af fast socker. Man kunde nu vara böjd att tro, att efter införandet af den rena konsumtionsskatten 1892 industrien skulle gå tillbaka, alldenstund skattesystemet ej längre i samma grad sporrar till framställning af största mängd socker ur minsta mängd betor, men vid en granskning af den tyska produktionsstatistiken för åren efter 1892 finner man lätt, att industrien i verkligheten hittills rönt ringa eller intet inflytande af den förändrade skatteformen. Här nedan meddelas en tabellarisk öfversikt af sockerindustriens ställning i Sverige, Tyskland och Frankrike ända från den tid, då Tyskland ännu hade oblandad betskatt. I tabellen angifves det direkt ur betorna utdragna råsockret, ej melassockret däri inräknadt.

Tillverkningsår	Sverige			Tyskland			Frankrike		
	Antal fabriker	Medelafverkning betor per fabrik Ton	Utbyte råsocker i % af betvikten	Antal fabriker	Medelafverkning betor per fabrik Ton	Utbyte råsocker i % af betvikten	Antal fabriker	Medelafverkning betor per fabrik Ton	Utbyte råsocker i % af betvikten
1886—1887	3	18,795	10.30	401	20,715	11.87	391	12,525	9.85
1887—1888	3	27,868	10.98	391	17,816	13.08	375	9,639	10.60
1888—1889	4	21,525	10.31	396	19,965	11.96	380	11,113	10.85
1889—1890	4	34,203	10.69	401	24,495	12.36	373	17,898	11.64
1890—1891	6	36,372	9.45	406	26,409	12.09	377	17,241	10.52
1891—1892	8	32,509	10.32	403	23,543	12.06	368	15,287	11.41
1892—1893	10	27,745	10.78	401	24,468	11.94	367	14,872	10.62
1893—1894	10	37,396	11.54	405	26,279	12.34	370	14,251	10.89
1894—1895	17	36,969	11.60	405	35,854	12.15	367	19,449	10.44
1895—1896	18	31,479	11.75	397	29,402	13.11	356	15,201	11.55
1896—1897	19	46,855	11.86	399	34,390	12.66	358	18,896	10.40
1897—1898	19	37,691	12.42	402	34,075	12.79	344	18,610	12.08
1898—1899	19	25,312	12.33	402	30,210	13.36	344	17,749	12.77
1899—1900	19	32,736	12.99	399	31,244	13.58	339	21,813	12.42
1900—1901	19	46,101	13.10	395	33,550	14.14	334	26,100	12.54
1901—1902	20	45,189	13.87 ¹	397	40,302	13.61	332	28,165	11.87

¹ För Sverige har här medräknats det ur melassen utdragna sockret. För att få en med Tysklands jämförbar siffra torde den svenska böra minskas med omkring 0.50 procent, då man får 13.37 procent.

Af denna tabell kan man ej finna något stöd för den åsikten, att en konsumtionsskatt med nödvändighet försämrar betornas kvalitet, ty Tyskland har med konsumtionsskatt på det hela taget gått framåt i sockerhalt minst lika mycket om ej mer än Sverige och Frankrike, hvilka samtidigt haft betskatt. Lika väl som fabrikenas intresse för sockerhaltiga betor påtrycker betodlingen sin prägel under betskattesystemet, lika väl ligger det i deras intresse att erhålla sockerrika betor under konsumtions- och fabrikatsskattesystemet, emedan sådana betor äro lättare att bearbeta och, såsom vi förut visat, hafva fabrikenas genom att lämna odlarne betfrö förstått att i sitt eget intresse ej blott vidmakthålla utan än mera höja sockerhalten.

Tillverkning, förbrukning, statsinkomst m. m. af socker framgår af följande tabell. Statistik.

Tillverk- ningsår.	Inhemsk tillverkning (råsocker) dt.	Import.		Export.		Förbruk- ning af in- hemskt soc- ker, beräk- nadt såsom råsocker. dt.	Statsinkomst af skatt och tull med afdrag af export- premier. Mk.
		Rå- socker. dt.	Raffinad. dt.	Råsocker. dt.	Raffinad. dt.		
1898—1899	17,224,300	4,100	7,100	4,996,000	4,566,100	7,559,000	109,233,000
1899—1900	17,954,800	4,100	7,400	4,859,300	4,386,300	8,490,600	126,724,000
1900—1901	19,791,200	4,600	7,900	5,332,700	5,473,200	7,739,700	115,691,000
1901—1902	23,022,500	5,100	12,700	5,170,500	6,272,700	7,435,200	103,593,000
1902—1903	17,506,000	20,800		3,731,300	5,711,000	7,866,900	112,932,000

Att i Tyskland en sänkning i skatten från 20 till 14 Mark varit fullt motiverad synes af förhållandena 1901—02.

Om det förbrukade sockret, som enligt bruket i tyska statistiken i tabellen upptages i råsocker, genom multiplikation med $\frac{9}{10}$ reduceras till raffinad, den form, för hvilken konsumtionsskatten hufvudsakligen erlägges, blir skatten $20 \times 6,691,680 = 133,833,600$ Mark. Med 14 Marks skatt utan premier och skatterestitution hade statens behållning blifvit 93,683,000 Mark.

Betskörden per hektar jord är mycket växlande från det ena året till det andra, ej blott i Sverige utan äfven i Tyskland och Frankrike, såsom följande sammanställning ger vid handen.

Tillverknings- år.	S v e r i g e.		T y s k l a n d.		F r a n k r i k e.	
	Betskörd pr hektar.	Socketrutbyte pr hektar.	Betskörd pr hektar.	Socketrutbyte pr hektar.	Betskörd pr hektar.	Socketrutbyte pr hektar.
	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.	Ton.
1894—1895	29,5	3,4	32,9	4,0	29,6	3,1
1895—1896	28,7	3,4	31,0	4,1	26,4	3,1
1896—1897	31,4	3,7	32,3	4,1	27,5	2,9
1897—1898	30,3	3,8	31,4	4,0	27,7	3,4
1898—1899	21,1	2,6	28,5	3,8	25,5	3,25
1899—1900	23,5	3,05	29,2	3,96	27,8	3,45
1900—1901	30,26	3,96	29,6	4,22	28,8	3,61
1901—1902	31,66	4,39	33,6	4,57	29,9	3,55
Medeltal	28,30	3,54	31,06	4,09	27,90	3,30

Vi böra ej underlåta att framhålla det stora tillmötesgående vi rönte från alla ämbetsmän, med hvilka vi kommo i beröring, särskildt stå vi i storsttacksamhetsskuld till Herr Geheime Oberfinanzrat Richter, som själf var oss följaktig till och visade oss flera fabriker i närheten af Magdeburg, äfvensom Herr Steuerrat Filhé, som efter vår hemkomst lämnat oss flera värdefulla upplysningar.

Frankrike.

Betodlingen.

Betsockertillverkningen har i detta land oafbrutet fortgått sedan kontinentalsystemets dagar. Sedan Napoleon stängt kontinentens hamnar för den transmarina införseln och sockerpriset därigenom stigit till en besvärande höjd, ägnade han det lifligaste intresse åt befordrandet af den praktiska tillämpningen af de erfarenheter, man i Tyskland redan vunnit rörande sockers framställning ur betor. På hans befallning anlades tolf mönsterfabriker för utbildande af tekniker på sockertillverkningens område, likasom ock fyra stora råsockerfabriker grundades.

Historik.

Med kejsardömet fall upphörde dock detta styrelsens intresse för den nya industrigrenen, hvilken ännu arbetade med så fattigt råmaterial och så ofullkomliga arbetsmetoder, att den endast med tillhjälp af ett betydligt skydd kunde bestå i kampen för tillvaron. Då den franska marknaden i början af år 1814 öppnades för den utländska sockerinförseln och sockerpriset till följd däraf hastigt nedgått, syntes den franska betsockertillverkningen dödsdömd, men sedan regeringen åter innan årets slut, till förmån för de franska kolonierna, betydligt höjt tullen å från främmande länder infördt socker och priset å varan till följd däraf stigit, ljusnade åter utsikterna för betsockerfabrikerna, isynnerhet som dessas tillverkning fått bibehålla den frihet från accis, som Napoleon medgifvit dem.

De betsockerfabriker, som öfverlevvat ruinen, kunde nu, om än till en början med liten eller ingen vinst för ägarne, fortsätta sin verksamhet, och då snart väsentliga förbättringar infördes i tillverkningen, gick fabrikationen framåt i omfattning och rentabilitet, och innan betsockertillverkningen i andra länder påbörjats eller ånyo upptagits, hade denna i Frankrike nått ett ganska betydande uppsving och kunde redan vid 1820-talets slut täcka $\frac{1}{16}$ af landets sockerkonsumtion. Sedan betsockertillverkningen år 1838 underkastats beskattning, sjönk visserligen densamma under några år, men snart började åter en stigning, som sedan fortgått tämligen oafbrutet, om än mindre jämnt och mindre hastigt än i Tyskland. Odlingen af sockerbetor bedrifves numera ganska intensivt i Frankrikes nordvästra delar, särdeles i Pariserbäckenet, men idkas för öfrigt i de flesta delar af landet med undantag af de nordvästra och södra bergstrakterna. Sedan midten af 1880-talet har produktionen öfverstigit den inhemska konsumtionen, och äfven i Frankrike har sålunda en stigande export af socker blifvit nödig, liksom ock här betsockerindustrien kunnat hållas uppe endast genom exportpremier.

Den utveckling i storlek, som betsockerindustrien i Frankrike sålunda visar, motsvarades till en början ej af några synnerliga framsteg i afseende på betornas kvalitet och afkastningen af socker på ytenhet räknadt. Då nämligen den beskattning, som år 1838 pålades betsockertillverkningen, utgick direkt efter produktens mängd och ej såsom i Tyskland beräknades på grund af råmaterialet, så saknades den sporre till dettas förbättrande, som en materialskatt innebär. Den franska betsockerindustrien fick därför länge arbeta med mycket sockerfattiga betor, och ännu år 1884 var råsocker-rendementet blott 6,89 procent af betornas vikt, motsvarande 5,99 procent raffinad, och en ganska allmänt rådande fördom var, att man ej i Frankrike, vare sig af inhemskt eller af tyskt frö kunde producera betor af så hög sockerhalt som i grannlandet på andra sidan Rhen. Sedan emellertid år 1884 beskattningssystemet ändrats, så att skatten beräknades efter de använda betornas vikt, i det att rendementet beräknades till 5 procent, där pressmetoden och 6 procent där diffusion användes, inträdde en hastig ökning i betornas sockerhalt, som dock fortfarande i regel är något lägre än i Tyskland.

Betornas för-
ädling.

I Frankrike har man däremot ej ägnat tillräcklig omsorg åt betornas öfriga egenskaper. De betor, som under tidigare skeden odlades, voro ej blott underlägsna i afseende på sockerhalt, utan de voro också i hög grad ojämna — mycket stora och små om hvarandra — samt ofta mycket greniga eller i annat afseende af olämplig form. Vid den för-

ädling af sockerbetan, som af Vilmorin börjades redan 1850, fäste man sig så godt som uteslutande vid sockerhalten och försummade alldeles urvalet efter form och storlek, och äfven sedan uppmärksamheten fästs på olägenheten af en mindre god form på betorna, har man vid förädlingsarbetet tagit alltför liten hänsyn till betornas storlek, och den förädlade beta, som Vilmorin år 1870 sände i marknaden under namn af »betterave améliorée» och som alltjämt förbättrad vunnit stor spridning i Frankrike, är visserligen mycket sockerrik och till formen oklanderlig, men betydligt mindre än bättre tyska stammar.

Denna omständighet i förening med en, efter hvad det uppgifves, bland franska betodlare rådande alltför stor likgiltighet för användningen af frö af goda stammar liksom äfven i många trakter alltför grund och ofullkomlig bearbetning af jorden har gjort, att afkastningen, pr hektar räknadt, i Frankrike i medeltal är lägre än i här förut berörda länder samt i vissa delar af landet mycket låg. Således plägar beteskörden

per hektar i 6 departement växla mellan 10 och 20 ton

» » 11 » » » 20 » 25 »

» » 11 » » » 20 » 30 »

» » 8 » uppgå till öfver 30 ton.

Detta mindre gynnsamma förhållande beror delvis därpå, att en så betydlig del af det använda fröet produceras af jordbrukarne själfva utan all hänsyn till förädling. Emellertid hafva en del fabriker börjat att själfva odla frö till utlämnande åt sina leverantörer — denna fröodling hade år 1897 stigit till 13,5 procent af hela den använda frömängden — dels sker en betydlig import af frö från Tyskland, under det att Frankrikes fordom betydliga export af betfrö betydligt nedgått.

I Frankrike förekomma såväl rena bolagsfabriker, som sådana som ägas af leverantörerna.

Förhållandet
mellan fabri-
ker och bet-
odlare.

I de flesta fall uppgöras i förväg kontrakt rörande leverans af årets betskörd. Dessa kontrakt pläga — om ock vanligen blott i allmänna ordalag — förbinda leverantörerna att odla betorna under iakttagande af hvad som är ägnadt att göra dem värdefulla för sockerberedning och särskildt lägges vikt på litet afstånd emellan plantorna för att befordra tidig mognad af betorna. Det är rätt vanligt, att betodlaren själf producerar erforderligt frö eller själf anskaffar utsäde genom inköp, och detta lär isynnerhet förekomma i de trakter i norra Frankrike, där jordens bördighet och lämplighet för betodling samt gynnsamma klimatiska omständigheter i viss mån äro en borgen för att betorna skola blifva af god beskaffenhet. Men där anskaffningen af

utsäde är fri, pläga fabrikerna förbehålla sig rätt att vägra att mottaga betorna, om dessa ej skulle motsvara uppställda fordringar på kvalitet. Det blir emellertid allt mer vanligt, att odlarna åläggas att använda endast af fabriken levererad frö, som betalas till netto anskaffningspris. Där smärre leverantörer finnas, är vanligt att fabriken gratis utlånar såningsmaskin. I afseende på skörd af leveransen göras vanligen förbehåll om, att betorna skola vara friska, mogna, väl hackade och så väl rengjorda som möjligt, att de skola läggas i täckta högar, då de ej direkt vid upptagningen lastas för leverans samt att denna i hufvudsak skall ske efter köparens bestämmelser i afseende på tiden, hvarvid tilläggspremier betalas för de betor som levereras före den 1 oktober och efter den 10 november. Priset beräknas för rena betor och smutsprocenten bestämmes genom tagning af prof, som putsas och tvättas. En viss högsta smutshalt plägar vara fastställd för betornas leveransduglighet. Stundom betalas ett tillägg, när betornas smutshalt understiger viss procent, och göres ett afdrag från grundpriset i motsatt fall.

Priset för betorna har förr beräknats efter åtskilliga olika grunder; numera är vanligt, att priset göres beroende af betornas sockerhalt. Vanligen bestämmes ett visst grundpris (på senare år 20—25 francs) för 1,000 kilogram betor af viss kvalitet och stigande eller fallande med denna. Därjämte låter man ofta sockrets noterade börspris inverka; så t. ex. bestämmes i vissa fall, att grundpriset ökas med 50 centimes för hvarje franc, som kursen för hvitt socker n:r 3 under oktober—december på Paris börs öfverstigit 32 francs.

Betornas kvalitet bestämmes sällan efter verklig eller polariserad sockerhalt utan på grund af betsaftens täthet, hvilken fastställs på följande sätt. Ur hvarje vagn tagas några profbetor, hvilka rifvas, hvarefter saften utpressas och undersökes vid $+ 15^{\circ}$ C. med en areometer, hvars grader öfver 100 (vattnets täthet), multiplicerade med koefficienten 2, anses motsvara saftens sockerhalt i procent. Sju grader plägar vara normen för grundprisets fastställande.

Denna bestämning hvilat på en oriktig grund, ty på tätheten inverkar ju ej blott sockerhalten utan äfven innehållet af andra lösta ämnen, och vid undersökningar, verkställda i Frankrike, har det visat sig, att koefficienten, med hvilken täthetsgraden skall multipliceras för att man skall finna sockerhalten, i allmänhet stiger med saftens täthet och växlar mellan 1,71 vid tätheten 1,035 och 2,36 vid tätheten 1,091. Därjämte beror naturligtvis bestämningens utslag i hög grad på det sätt, hvarpå den utföres, hur hastigt betorna rifvas och pressas, att

temperaturen är precis + 15°, att saften är fullt fri från luftblåsor och fast betmassa o. s. v.

Att dock denna kontrollmetod användes och gillas af leverantörerna, uppgifves egentligen bero däraf, att undersökningen kan göras under leverantörens ögon och af honom öfvervakas.

Priset brukar beräknas för leverans antingen fritt å banvagn eller ångbåt eller ock fritt vid fabriken. I detta senare fall lämnas dock en fraktersättning i förhållande till väglängden.

Betmassan återlämnas i regel till leverantören i proportion till levererad mängd betor, vanligen 40 procent. Vid en del fabriker lämnas den utan ersättning, vid andra till ganska växlande pris, dock alltid lägre än det pris, hvartill öfverblifven massa säljes till utomstående.

De pris, som betalats för betorna, hafva enligt officiella statistiska uppgifter sedan 1890 växlat mellan 24,30—28,20 francs, eller i medeltal uppgått till 26 francs per ton, utan att någon afgjord tendens till vare sig stegring eller minskning visat sig.

Kostnaderna för produktionen hafva enligt offentliggjorda redogörelser¹ växlat mellan 547 och 863 francs per hektar. De högsta siffrorna hafva ernåtts därigenom, att dels jordröntan upptagits ovanligt hög (100 francs) och dels kreatursgödslingen till mycket högt värde påförts betornas räkning. Om såsom antagligt medeltal för produktionskostnaden antages 700 francs per hektar eller, då afkastningen upptages till 27 ton per hektar, till 25,50 francs per deciton betor, uppnås just det ofvan angifna betalade medelpriset för betorna. Då skördebeloppen i allmänhet knappt lära uppgå till den ofvan antagna siffran 27 ton per hektar, synes detta visa, att produktionskostnaden i själfva verket måste vara lägre än de högre bland de anförda räkningarne utvisa

Betodlingens
ekonomiska
resultat.

Sockertillverkningen och kontrollen därvid.

Få föremål torde hafva varit underkastade så oafbrutna lagstiftningsåtgärder som sockret i Frankrike, och för främlingen blir denna lagstiftning så mycket svårare att öfverskåda som hvarje förändring, om än så genomgripande, blott föranleder borttagande af några äldre och införande af några nya bestämmelser i en förordning, som synes förskrifva sig från 1830-talet. I andra länder, såsom Tyskland och Sverige,

Fransk
sockerlag-
stiftning.

¹ L. Geschwind et E. Sellier. La betterave agricole et industrielle. Paris 1902.

föranleder hvarje mera betydande förändring utgifvandet af en ny förordning, som innehåller just allt, som för tillfället är gällande lag, och ingenting annat. I Frankrike åter blir genom den ständiga inskjutningen af nytt material i den gamla förordningen förhållandena mer och mer invecklade, och erfarna kontrolltjänstemän medgäfvos också, att det fordras en längre tids kontrolltjänst för att riktigt förstå kontrollen vid de franska råsockerfabrikerna och raffinaderierna. Vi föreställde oss emellertid, att Frankrike, när det nu anslutit sig till Brysselkonventionen och därmed i princip förklarat sig vilja införa en verklig konsumtionsskatt, också ämnade slopa alla gamla sockerförordningar och utgifva en ny af ungefär samma hufvudinnehåll som den tyska, men detta visade sig långt ifrån vara fallet.

Sedan 1884 har i Frankrike tillämpats en blandad produkt- och råämnesskatt, som kräft ett jämförelsevis stort antal kontrollörer, nämligen dels för att öfvervaka betornas vägning dels för att, såsom i Danmark, öfvervaka vägningen af allt centrifugeradt socker och slutligen för att verkställa saccharimetrisk analys på det utvunna sockret, hvilken senare operation utföres vid särskilda laboratorier bekostade af staten. För närvarande finnas minst sju sådana laboratorier, till hvilka sockerprof insändas från alla både råsockerfabriker och raffinaderier i hela Frankrike. Hvarje till laboratoriet inkommet prof bör i regeln analyseras samma dag eller senast dagen efter dess ankomst. Till den mängd analyser, som blir en följd häraf, fordras naturligtvis ett stort antal kemister.

Om också den saccharimetriska analysen kan sägas vara teoretiskt fullt riktig samt på sin plats i ett fabrikatskattesystem, sådant som det franska hittills varit, måste det likväl väcka förvåning, att denna invecklade analysmetod bibehållits såsom en väsentlig del af den franska skattekontrollen, äfven sedan Frankrike genom lagen af 28 januari 1903 anslutit sig till Brysselkonventionen, ty för en konsumtionsskatt, sådan som denna konvention förutsätter, och för hvilken den tyska kan sägas vara typen, är sockeranalysen tämligen värdelös, och dess bibehållande i det franska systemet visar bäst, att detta fortfarande är afsedt att vara en fabrikatskatt.

Skatt.

Den nya lagen bestämmer följande skattesatser på inhemskt socker:

a) råsocker, 25 francs pr 100 kilogram däri genom analys beräknadt raffinadsocker;

b) raffinad, af mer än 98 procent rendement, annan än kandis, 25 francs pr 100 kilogram af dess verkliga vikt;

c) kandis 26 francs 75 centimes pr 100 kilogram af verkliga vikten.

Af kandis anses nämligen 100 kilogram motsvara 107 kilogram raffinad.

För socker från franska kolonier är skatten 25 francs pr 100 kilogram däri beräknadt raffinadsocker.

Tullen utgör från och med den 1 september 1903 dels skatten på inhemskt socker, dels en surtaxe, som växlar från 5 francs 50 centimes för råsocker till 6 francs 42 centimes för kandis. För de särskilda slagen af socker blir tullens sammanlagda belopp pr 100 kilogram af den verkliga vikten:

Tull.

	Fres. cts.
a) pulverformigt socker af mer än 98 procent rendement	31: —
b) „ „ af 98 procent rendement eller mindre ..	30: 50
c) raffinad, annan än kandis	31: —
d) kandis	33: 17
e) melass, som ej användes till brännvin, med minst 50 procent socker	20: 75
f) „ som användes „ „ , med mer än 50 procent socker	42: 90

I den allmänna tulltariffen (tarif général) är melass upptagen till vida högre belopp nämligen e) till 24,75 francs och f) till 52,50 francs pr 100 kilogram af vikten. Dessa höga tullsatser för melass stå ej i samklang med den genom Brysselkonventionen betydligt nedsatta tullen på socker i öfrigt.

Enär skatten på socker hittills varit i allmänhet 60 francs pr 100 kilogram raffinadsocker, som kunnat utvinnas därur, och tullen t. ex. för raffinad varit i tarif général 76 francs samt i tarif minimum 70 francs per 100 kilogram af vikten, kommer efter den 1 september i år skatten att sänkas med 35 francs och tullen med 39 francs per 100 kilogram. Det förefaller således, som om Brysselkonventionen skulle för Frankrike medföra en betydlig minskning i statens inkomst af socker, men sannolikt torde skattens och därmed sockerprisets sänkning komma att medföra en betydlig stegring i den inhemska konsumtionen, och dessutom komma exportpremierna att bortfalla.

Dessa hafva i Frankrike under åren 1884—1897 blott varit indirekta, beroende på en för låg utbytesberäkning, men efter 1897 därjämte direkta, som till en början uppgingo till 3,50, 4 och 4,50 francs pr 100 kilogram af olika sockerslag, men under kampanjen 1901—02 sänktes till respektive 1,56, 1,78 och 2 francs. Emedan under året 1901 exporten uppgick till 640 millioner kilogram, hvaraf 450 millioner kilogram råsocker och 190 millioner kilogram raffinad, blef statens till-

Export-premierna.

skott äfven med då gällande jämförelsevis låga premier omkring 11 millioner francs, men en kännbarare förlust drabbade staten i följd af själfva skattesystemet. Hela den inhemska sockerproduktionen uppgick till 10,519,000 deciton. Af dessa voro ej mindre än 3,326,000 öfverskottssocker med den lägre skatten af 30 francs pr deciton och dessa användes naturligtvis i första hand för den inhemska marknaden. Af socker med full skatt, 60 francs, användes inom landet blott 841,000 deciton. Hela återstoden af det fullt beskattade sockret exporterades. Det finansiella resultatet af sockerskatten vid en inhemsk konsumtion af 4,167,000 deciton blef således omkring 150,460,000 francs, hvaremot, om allt inom landet konsumeradt socker betalt den högre skatten af 60 francs, inkomsten skulle ha uppgått till 250,000,000 francs. Härvid har tullafgift ej tagits med i räkningen och kalenderåret 1901 ansetts motsvara tillverkningsåret 1901/02. (Jämför statistiken.) Håller man sig strängt till tillverkningsåret 1901/02 utgör öfverskottssockret 2,907,719 deciton¹ raffinad och de premier, som därigenom tillflöto de franska fabrikanterna utgjorde 87 $\frac{1}{4}$ millioner francs eller 8 francs 29 centimes pr deciton raffinad, hvartill kom den direkta premien af minst 1 franc 56 centimes.

Med dessa siffror för ögonen finner man, att franska staten under goda sockerår och äfven med den lilla exportpremie, som på sista tiden lämnats, ej ens kunnat påräkna en behållen inkomst af 35 francs för hvarje inom landet konsumerad deciton, ehuru den normala skatten var 60 francs. Sänkningen af skattebeloppet till 25 francs finner under sådana förhållanden rätt väl sin förklaring.

För att i någon mån hålla statskassan skadeslös för förluster (på de direkta premierna) bestämdes 1897 dels en raffineringsafgift af 4 francs pr deciton för allt socker, som infördes i raffinaderi, samt 1 francs i tillverkningsafgift för råsocker, som ej öfverfördes till raffinaderi. Af dessa afgifter kommer efter den 1 september i år den senare att alldeles upphöra, den förra att sänkas till 2 francs per deciton. Att den ej helt och hållet afskaffas uppgafs bero därpå, att statskassans utlägg för direkta premier med många millioner francs öfverstiger den genom raffineringsafgifterna bildade exportfonden. Det är meningen att bibehålla afgiften, till dess statens premieutlägg blifvit betäckta.

Såsom nyss nämndes har efter 1884 funnits, utom den egentliga viktkontrollen på det i råsockerfabrikerna tillverkade sockret, en subsidiär

Subsidiär
kontroll.

¹ Enligt deutsche Zuckerindustrie 1903. N:o 21.

kontroll, i det att betornas vikt också blifvit kontrollerad och ett visst sockerutbyte såsom minimum beräknats därur. Före 1884 tjänade bestämning af saftens volym och täthet som subsidiär kontroll, och därvid rådde det förhållandet, att om saftens bestämning gaf högre sockerutbyte än den direkta vägningen af sockret, så beräknades skatten därefter, annars efter vägningsresultatet. Detta förhållande kan synas egendomligt men torde vara följdriktigt, när en så att säga dubbel skattefot användes, och vi skola se, att Belgien i anledning af Brysselkonventionen också infört en sådan. I Frankrike har man efter biträdandet af nämnda konvention öfvergifvit betornas vägning och återinfört den före 1884 anlitade saftkontrollen, men utbytet har satts till 1,500 gram raffinad pr hektolitergrad, hvilket utbyte med betornas nuvarande sockerhalt måste betraktas såsom allför lågt; i Belgien beräknas nämligen utbytet till 2,000 gram pr hektolitergrad. Under sådant förhållande förlorar den franska saftkontrollen den betydelse, som den hade före 1884; hvarvid dock bör anmärkas, att saftbeskattningen före 1884 beräknades vida lägre eller blott efter 1,200 gram raffinad pr hektolitergrad.

Man skiljer i Frankrike mellan råsockerfabriker, saftstationer, melassursockringsanstalter och raffinaderier, hvartill komma sådana råsockerfabriker som äfven tillverka raffinad.

Råsockerfabriker och melassursockringsanstalter skola vara afskilda från hvarje annan byggnad och få endast hafva en ingång, som vanligen hålles öppen; andra ingångar skola vara låsta med två lås, af hvilka kontrollen har nyckeln till den ena, och få hållas öppna endast i kontrollörs närvaro. Gluggar och fönster i fabriken och tillhörande byggnader skola vara försedda med järngaller. All förbindelse mellan fabriksområdet och grannens byggnader är absolut förbjuden. Magasin får endast hafva en port, stängd med två lås, hvaraf kontrollen har den ena. Om gluggar och fönster i magasin gäller detsamma som för fabrik. På hufvudbyggnadens utsida skall finnas skylt.

Anordningen af andra sockerfabriker än raffinaderier.

Om saftstationerna, hvilka i Frankrike äro mycket vanliga och vid många fabriker förekomma till stort antal, finnas inga särskilda föreskrifter.

I alla sockerfabriker, men ej saftstationer, skall finnas ett för kontrollpersonalen afsedt expeditionsrum af minst tolf kvadratmeters golfyta, för hvilket hyra betalas af staten.

En månad innan fabrik börjar sin verksamhet, skall tillverkaren hos den regeringsbyrå, som har att göra med de indirekta skatterna, göra fabriksanmälan med beskrifning på fabriken samt tillhörande magasin och byggnader äfvensom uppgift om antalet och rymden af

Tillverkarens anmälnings-skyldighet.

alla apparater samt fasta och lösa kärl, som användas vid tillverkningen.

För raffinaderier är anmälan åtföljd af en planritning öfver de olika byggnadernas läge, hvarå äfven ytterportar finnas utmärkta.

Minst fjorton dagar, innan arbetena börja, skall tillverkaren inlämna en driftsanmälan till kontrollpersonalen i hans fabrik, hvari han anger 1:o den metod, han tänker använda för saftens extraktion, 2:o antalet arbetstimmar för hvarje dag i veckan. Förändringar, som vidtagas häruti, skola anmälas två timmar i förväg. Likaså skall anmälan göras, när arbetena i fabriken skola afbrytas eller upphöra. Öfver tillverkningens gång skall tillverkaren föra två register. I det ena, skedningsregistret, antecknas alla skedningar i den mån de företagas. Till detta ändamål antecknas tiden, när saften börjar rinna ner i skedningspannan, och pannans nummer samt tiden för skedningens afslutning. Innan kalken sättes till pannan, bestämmes saftens täthet af den kontrollör, som har att öfvervaka skedningen, och anteckning därom göres i registret. För hvarje dag summeras skedningsregistret, och skatten för de skedade saftmängderna beräknas. Saftens täthet bestämmes på det sättet, att sedan saften i en cylinder blifvit efter omständigheterna afkyld eller uppvärmd till 15° C, en areometer nedsänkes däri och afläses. Saftens volym åter beräknas efter skedningspannans.

Det andra registret, fyllmasseregistret, innehåller uppgifter om tiden, då fyllmassan skall tömmas i kristallisationskärlen, samt antalet formar eller kärl af hvarje slag, som blifvit fyllda, och tiden för operationens slut.

Det kristalliserade sockret kan ej tagas ur kristallisationskärlen, förrän en anmälan gjorts, som afser hela dagens operationer. Antalet formar af hvarje slag, som skola tömmas, bör angifvas, och tömningen får endast ske i närvaro af kontrollör, som har att verifiera vikten. Tömningarne få endast företagas om dagen. Om för sockrets skiljande från moderluten användes centrifugering, skall tillverkaren för hvarje dag anmäla fyllmassornas natur, antalet och rymden af de kärl, som skola tömmas. Vid sockrets uttagande ur centrifugen skall kontrollör anteckna dess vikt. Centrifugering får ske både dag och natt.

I fabriker, hvarest socker raffineras, skall antalet och vikten af topparna angifvas, innan de insättas i torkrummet, och likaså skall uttagning af toppar från torkrummet anmälas. Kontrollör har i båda fallen att kontrollera antalet och vikten. Allt kristalliseradt socker, som blifvit uppvägd och antecknad hos kontrollen, skall genast öfverföras till magasin, som står under kronans lås. Allt socker, som an-

träffas utanför magasinet, anses nämligen vara undansnilladt. Vid omarbetning af socker eller fyllmassor anmäles beskaffenheten och mängden af de produkter, som skola omsmältas under dagens lopp, och dessa afföras blott i den mån de i kontrollörs närvaro blifvit omsmälta.

Om genom olyckshändelse socker eller sockersafter gått förlorade, kunna de afskrifvas, om tillverkaren omedelbart anmäler förhållandet för kontrollen, som i sådant fall har att kontrollera förlusten. Ett protokoll uppsättes öfver undersökningen och undertecknas af två kontrollörer och tillverkaren. Om det gäller större mängder, underrättas distriktsinspektören, och man skrider så snart som möjligt till en inventering i fabriken. Finansförvaltningen besluter i sista hand om afskrifningen.

Inventeringar, som af kontrollen företagas, afse antingen allt socker af hvad slag det vara må, som finnes i fabriken (*inventaire général*), eller ock blott färdigt socker (*recensement*). Den fullständiga inventeringen är det viktigaste ledet i fabrikskontrollen.

Inventeringar.

I råsockerfabrikerna verkställas årligen tre fullständiga inventeringar, 1:o före kanpanjens början, 2:o efter skedningarnas afslutning, 3:o efter alla arbetenas slut. Man ser, att i Frankrike delas kanpanjen, på samma sätt som i Danmark, i en betkanpanj och en efterkanpanj. Vid dessa inventeringar evalveras alla i fabriken befintliga sockerhaltiga produkter i raffinad, på sätt längre fram kommer att visas, och därvid skola kontrolltjänstemännen i fabriken verkställa evalveringen. Är tillverkaren ej nöjd med deras beräkning, sändas prof till särskilda sakkunnige (*commissaires-experts*). Inventeringsinstrumentet förelägges tillverkaren till underskrift. Hans vägran medför straffpåföljd för honom själf, men hindrar ej sakens fortgång.

Om dessa inventeringar visa ett öfverskott, blir detta upptaget till beskattning, visa de en brist, måste skatt erläggas därför men utan straffpåföljd.

Partiella inventeringar (*recensements*) af färdigt socker verkställas så ofta kontrollen i fabriken finner det nödigt. Därvid företages blott en vägning af det färdiga sockret. Ett öfverskott medför straffpåföljd. En brist lämnas opåtalad intill 3 procent af de kvantiter, som blifvit beskattade sedan förra partiella inventeringen. Om bristen är öfver 3, men ej öfver 6 procent af dessa kvantiteter, beror det på finansförvaltningen, om skatt skall erläggas därför eller ej. En brist öfver 6 procent medför straffpåföljd. I fråga om sockertoppar spelar en brist i vikten ingen roll, blott antalet är det rätta. En brist i antalet medför dels böter dels konfiskation, hvarjämte skatten för det felande skall betalas.

Uttag af
socker.

I allmänhet få endast färdigt socker och restmelass bortföras från en råsockerfabrik. Ingen försändelse kan ske utan tillverkarens anmälan, hvarjämte fordras, att kontrollen konstaterar anmälan's riktighet och utfärdar en frisedel (*acquit-à-caution*). Anmälan och frisedeln skola angifva: antalet kolli, deras märke, nummer, brutto- och nettovikt, sockrets kvalité och rendement, bestämmelseorten, mottagarens namn, vistelseort och yrke, varuförarens namn och vägen, som skall tagas. Frisedeln skall dessutom angifva timmen, när uttaget skall ske. Kontrollörerna skola, innan uttagningen får ske, väga de anmälda produkterna, hvarefter förpackningarna plomberas eller förseglas. Uttag kan endast ske vid dagsljus. Säckar skola innehålla en nettovikt af 100 kilogram. Andra kolli skola hafva en nettovikt af minst 100 kilogram; dock kan kandis sändas i lådor på 25 kilogram. Alla försändelser skola kontrolleras af två kontrollörer; vid andra arbeten i fabriken behöfver blott en kontrollör vara närvarande, ehuru, om tillverkaren gör någon anmärkning, ännu en genast tillkallas. Tillverkaren debiteras för plomberna med 3 centimes för hvarje men däremot icke för försegling, när sådan ifrågakommer.

Melass.

Denna spelar en mycket viktig roll i den franska sockerlagstiftningen. I Danmark och Tyskland är vanlig restmelass alldeles skattefri, hvilket i hög grad förenklar kontrollen både inom fabrikerna och vid uttag därifrån. I Frankrike åter är all melass underkastad skatt, men skatten beräknas olika alltefter dess användning. Restmelass, hvilken är den enda, som får utföras från fabrik, får ej fritt disponeras utan måste, såsom allmän regel, försändas till: a) brännerier, b) utlandet, c) andra råsockerfabriker eller d) ursockringsanstalter. För melass, som sändes till brännerier eller exporteras, afskrifves skatten i den afsändande fabriken, hvaremot melass, som föres till andra fabriker eller ursockringsanstalter, debiteras efter 30 procent raffinadrendement, som afföres i den afsändande och påföres i den mottagande fabriken. Vid försändelser af melass böra kontrollörerna särskildt se till, att den ej är uppblandad med fyllmassa eller socker.

Kontroll-
tjänste-
männen.

De franska sockerfabrikerna stå under ständig, mycket sträng bevakning, och i spetsen för kontrollen inom hvarje fabrik står en öfveruppsyningsman (*chef de service*), som leder det hela och äfven själf deltagar i bevakningsgöromålen samt ansvarar för att alla räkenskaper föras riktigt och med ordning. Han har också att till de öfverordnade myndigheterna insända en mängd rapporter dels periodiska, tre gånger i månaden om resultatet af fabriken's arbeten, och vid månadens slut om mängden af det socker, som utlämnats till fritt bruk eller fått anstånd

med betalning af skatten, dels anmälan hos uppbördsmyndigheten för hvarje gång sockerprodukter försändas från fabriken. Äfven har han att uttaga och till vederbörande laboratorium försända de sockerprof, som skola saccharimetriskt analyseras, samt, sedan analysen ingått, beräkna det analyserade sockrets raffinadrendement och underrätta tillverkaren därom. Slutligen har han att, efter arbetenas upphörande och sedan den tredje inventeringen försiggått, insända rapport om slutresultatet af fabriken verksamhet i afseende på såväl saftutbytet ur betorna som det vunna sockrets mängd. Under öfveruppsyningsmannen tjänstgöra ett större eller mindre antal tillsyningsmän i hvarje fabrik. Dessa tillsyningsmän äro personer utan särskild fackkunskap och kunna ej utan särskilda kunskapsprof få högre anställning. Aflöningen för en tillsyningsman synes vara 5 francs om dagen och ett månatligt hyresbidrag af 10 francs, arbetstiden tolf timmar på dygnet. Vid kontrollen tjänstgöra därjämte en mängd extra ordinarier (*surnuméraires*), från hvilka de högre platserna sedan rekryteras. Med afseende på kontrolltjänstemännens antal må nämnas, att i en råsockerfabrik i Meaux, som enligt uppgift var till storleken den andra i Frankrike och hade 13 saftstationer, funnos efter betafverkningsens slut i senare hälften af februari åtta kontrolltjänstemän. Vid mindre fabriker torde antalet komma att inskränka sig till fyra eller fem. Enligt J. R. T. Langs berättelse till kommerskollegum den 25 februari 1871 funnos med samma skattesystem, som nu blifvit återinfördt, minst tre uppsyningsmän (*préposés*) jämte öfveruppsyningsmannen, men ansågs antalet vara väl knappt för en verksam fabrikskontroll. I Danmark, där skattesystemet i grunden är detsamma som i Frankrike, men dels saftkontrollen saknas dels formerna för kontrollen och sockeruttagen äro väsentligen enklare, fordras, såsom vi förut omnämnt, minst tre kontrollörer i de allra minsta fabriker, hvilket gör det troligt, att i Frankrike kontrollpersonalens antal åtminstone icke är för stort för de många uppgifter, som åligger densamma. Det bör framhållas, att hvarken i Danmark, Frankrike eller Tyskland råsockerfabrikerna i regeln äro omgifna med stängsel, utan bevakningen inskränkes till fabriksbyggnaden och företrädesvis vissa delar af denna.

Med afseende på kontrollen stå flera sockerfabriker under tillsyn af en kontrollör (*contrôleur*), som synes hafva ungefär samma uppgift som öfverkontrollören hos oss, nämligen att på obestämda tider, dag eller natt, besöka fabrikerna i sitt distrikt för att se, att allt går ordentligt till. Öfver sina besök i fabrikerna insänder kontrollören månatligen en dagbok till sin närmaste förman, inspektören, samt dess-

utom två rapporter om året till förvaltningen, den ena efter betkampanjens och den andra efter efterkampanjens slut, hvori han redogör för resultaten af fabrikernas verksamhet och de omständigheter, som kunnat öfva inflytande därpå. Närmaste myndighet, inspektören, har tillsynen dels öfver den egentliga tillverkningskontrollen dels öfver sockertransporterna inom sitt tjänstgöringsområde (division), samt ingriper äfven något på skatteuppbördens område. Han har att en gång i månaden under tillverknings tiden besöka hvarje fabrik i sin division äfvensom att leda de fullständiga inventeringarna i fabrikerna, att mottaga de betanalyser, som för kontrollens räkning utföras, samt att månatligen, äfven han, insända rapport till sin närmaste förman, direktören, hvori han redogör för sina besök och viktigare iakttagelser därvid. I två af dessa rapporter, de för mars och september, lämnar han därjämte en öfversikt öfver fabrikernas verksamhet i jämförelse med föregående året. Äfven bör han framhålla de försök till försnillningar, som förekommit, sina åtgärder däremot samt hvad han har att anmärka mot kontrollpersonalen. Direktörerna, hvilkas tjänstgöringsområde kallas »direction» och i allmänhet torde sammanfalla med ett departement, hafva närmast under finansministeriet tillsyn öfver de indirekta skatterna i allmänhet, ej blott sockerskatten, och deltaga ej aktivt i fabrikskontrollen utan mottaga blott från kontrollörer och inspektörer dessas rapporter för att granska och öfversända dem till förvaltningen, hvarjämte de i samband med inspektörernas mars- och septemberrapporter redogöra för de viktigaste resultaten inom hela området för dessa samma perioder samt för sockerkontrollen i allmänhet.

Den sacchari-
metriska
analysen.

Socketanalysen, som från 1880 är obligatorisk, afser att för hvarje slag af råsocker erhålla dess sannolika raffinadrendement och såmedelst till en och samma värdeenhet återföra allt slags socker, på samma sätt som man kan jämföra sprit af olika styrka genom reduktion till så kallad normalstyrka, som i Sverige är 50 procent vid $+15^{\circ}$ C. Raffinadrendementet beräknas efter olika grunder i olika länder. I Frankrike, som importerar rätt mycket kolonialsocker från sina kolonier, är det nödvändigt att vid beräkningen fästa afseende vid kolonialsockrets halt af glykos (dextros), något som ej kommer ifråga i Tyskland. Dessutom har råsockrets askhalt betydelse för rendementet. Råsockrets hela sockerhalt kan lätt erhållas genom en polarimetrisk undersökning, men den i sockret befintliga glykosen och askan, som härrör af oorganiska salter, omöjliggöra utkristalliseringen af allt detta socker. Antag till exempel, att ett råsocker håller 95,2 procent socker enligt polarimeterns utslag, att det vid förbränning och behandling med svafvelsyra ger 1,21 procent

aska samt vid titrering med Fehlings lösning 0,56 procent glykos; man har då funnit, att detta socker ger $95,2 - (4 \times 1,21 + 2 \times 0,56) = 89,24$ procent raffinad, det vill säga, då man minskar den direkt polariserade sockerhalten med 4 gånger askan och 2 gånger glykosen, så får man raffinadrendementet, men i Frankrike göres ännu ett afdrag, man anser nämligen, att vid en verklig raffinering af råsockret i fråga en raffinationsförlust skulle uppstå, och denna har man antagit till $1\frac{1}{2}$ procent af 89,24. Om dessa $1\frac{1}{2}$ procent fråndragas, återstår 87,9 procent raffinad, som dock för beskattningen afrundas till 87 procent. Resultatet blir alltså, att 100 kilogram råsocker af 95,2 procent polariseradt socker, 1,21 procent aska och 0,56 procent glykos påföres skatt för 87 kilogram raffinadsocker eller $87 \times 25 = 21$ francs 75 centimes.

Beskattningssystemet ger, såsom ofta framhållits, anledning till en otalig mängd sockeranalyser; också uppgafs vid finansministeriets centrallaboratorium i Paris, att under kampanjen omkring 250 rendementsbestämningar dagligen utföras ensamt på detta laboratorium. Till de tusentals sockeranalyser, som dagligen utföras i Frankrike under kampanjen men också under hela året för raffinaderiernas skull, fordras en stor mängd kemister, som tillhöra tre olika kategorier, nämligen kemister (chimistes), ordinarie laboranter (préparateurs permanents) och extra laboranter (préparateurs temporaires). Allesammans utnämnas af förvaltningen på förslag af direktören för centrallaboratoriet i Paris, inför hvilken de ha att undergå en pröfning. Direktören för centrallaboratoriet står i spetsen för hela analysväsendet och utfärdar instruktioner för föreståndarne vid de andra laboratorierna, som han inspekterar, när han så anser nödigt.

Profven uttagas, i närvaro af fabrikanten eller dennes representant, af öfveruppsyningsmannen med tillhjälp af en uppsyningsman, och den säck, hvarur profvet tagits, plomberas omedelbart. Vid proftagningen få fabriken arbetare och tjänstemän icke på något sätt biträda. Profven böra uttagas så, att de utgöra verkliga generalprof af de sockerpartier, som skola undersökas. Af hvarje sockerparti uttagas fyra prof, som förvaras i bleckkapslar af bestämd form, med påskrift om datum, fabriken namn, partiets märke och nummer och antalet kolli, som representeras därpå. Af melass, som förvaras på läglar, uttagas lika stora prof ur t. ex. hvar femte lägel, hvilka prof sedan slås tillsammans till ett generalprof af det ifrågakomna partiet. Detta generalprof delas sedan på tre flaskor à 70—80 centiliter hvardera; det ena profvet är afsedt för analys, det andra förvaras i fabriken och det tredje bör åtfölja sändningen, för att man när som helst skall kunna förvissa sig om att melassen har samma täthet (enligt Baumé's areometer) som profvet.

Prof-
tagningen.

Melassprofven böra vara försedda med en etikett som angifver, om melassen kommer från ett raffinaderi eller från en fabrik, där melassen ursockras; i senare fallet komma nämligen fabrikens efterprodukter att hålla raffinös, hvars bestämning fordrar en särskild analysmetod.

Profvens
försändning.

Profvens försändning sker med posten, antingen till vederbörande regeringsbyrå, om fabriken hör under centrallaboratoriet, eller till direktören i den stad, hvarest närmaste laboratorium ligger; två prof skickas på detta sätt från en råsockerfabrik och samtidigt en särskild avis att profven blifvit afsända. Sedan profven mottagits, inregistreras de hos direktören, och det ena, som förses med ny etikett afsändes genast till laboratoriet, det andra profvet behålles för att vid behof kunna underkastas kontrollanalys på centrallaboratoriet. Direktören för detta bestämmer för hvarje landsortslaboratorium numren på de prof, som böra underkastas kontrollanalys, samt tid efter annan hvilka prof-kapslar som kunna återsändas till fabrikerna för att ånyo användas. Vi hafva nämnt, att för melass blott ett prof afsändes med posten till direktören, och likaså sändes blott ett sockerprof från raffinaderier och detta prof bör hafva påskriften: »entrée» eller »sortie», allteftersom sockret tagits ur ett parti, som införts till eller utförts ifrån raffinaderiet. Här stannar det behöfliga kontrollprofvet kvar i raffinaderiet hos kontroll-personalen därstädes. Sedan ett prof blifvit analyseradt, antecknas resultatet såväl på kapselns etikett som i en särskild journal, och kapseln återskickas till direktören jämte särskild uppgift om analysresultatet. Efter tre månader tömmas kapslarne äfvensom dubblett-kapslarne, och sockret lämnas till välgörenhetsinrättningar.

Direktören sänder genast en kopia af resultatet till förvaltningen och likaså, in duplo, till öfveruppsyningsmannen vid den fabrik, hvarifrån sockret kommit. Öfveruppsyningsmannen har nu att med ledning af analysen beräkna raffinadrendementet för sockret i fråga och att underrätta tillverkaren därom. Om denne ej är belåten med analysresultatet, sänder öfveruppsyningsmannen dels ett protokoll öfver proftagningen dels ett af de två i fabriken kvarlämnade profven till förvaltningen, som då öfverlämnar saken till de sakkunnige, (commissaires-experts), som blifvit utsedda för dylika fall och hvilkas utslag är slutgiltigt.

Betprof.

Utom sockeranalyser ingå äfven betundersökningar i laboratoriernas göromål. Härvid har man blott till ögonmärke att genom bestämning af betornas sockerhalt gifva kontrollpersonalen en ledtråd för bedömande af fabrikernas arbete såväl hvar för sig som inbördes. Resultatet af betanalyserna delgifves icke tillverkarne. Betprofven sändas i likhet med sockerprofven först till direktören och af denne till laboratoriet.

Äfven vid sockerförsändningar tillämpas en mängd formaliteter och detta oberoende af, huruvida skatten blifvit betald eller ej. Det är nämligen ej nog, att fabrikerna stå under bevakning, det ges också en »rayon de surveillance», som innebär att allt socker såväl inom det arrondissement, hvarest en sockerfabrik ligger, som äfven inom angränsande kantoner måste vid kringföringen vara åtföljdt af en frisedel (acquit-à-caution) eller ett pass (laisser-passer). Härifrån undantagas dock 1:o råsockermängder under 20 kilogram, som ej utgått från bevakad fabrik, 2:o kandis och raffinad i toppar, för hvilka skatt blifvit betald, i hvilka mängder som helst, 3:o socker, som införts till städer med tullgräns (octroi) för viner och spirituosa, såvidt i staden ej finnes någon sockerfabrik.

För sockermängder, som ej öfverstiga 1,000 kilogram och titrera (polarisera) minst 98 procent och lämnas till fritt bruk efter skattens erläggande, får med förvaltningens tillstånd användas ett enkelt pass, hvilket medför befrielse från plombering; med pass få också försändas skattefritt socker till och från ett raffinaderi. Endast socker och melass, som från ett raffinaderi sändas till bevakad fabrik, måste vara försedt med frisedel. Hvarje försändelse med frisedel eller pass skall föregås af en anmälan, och bevakningspersonalen är ålagd att tillse, det sockrets kvalitet är noggrannt angifven på frisedeln eller passet. För att socker, som ej utgår från bevakad fabrik, skall få försändas med frisedel eller pass, fordras, att skatten är betald, hvaröfver kvitto skall förete eller ock ett pass för samma kvantitet. Innan frisedel utlämnas för socker från bevakad fabrik, skola produkterna verifieras. I andra fabriker utlämnas visserligen frisedeln vid anmälan, men försändelsen kan ej äga rum, förrän verifisering försiggått, följaktligen bör timmen för uttaget angifvas. Resultatet af verifikationen inskrifves på baksidan af frisedeln. Kontrollen äger fordra, att frisedlar och pass blifva viserade på en byrå för indirekta skatter, tullar eller octroi. Då en försändelse väl har kommit i väg, får intet afbrott i transporten äga rum, såvidt det ej beror på »force majeure». Socker, sirap och melass, som försändas med frisedel, böra alltid verifieras på bestämmelseorten, och mottagarne äro skyldiga att förete dem till samma mängd och beskaffenhet med snören, plomber, sigill och etiketter orörda. Endast i sådant fall får kontrollpersonalen afskrifva frisedeln. Om pass användes, behöfs ingen granskning på bestämmelseorten men kan fordras under vägen. Skulle granskningen, när den än företages, påvisa en skillnad mot frisedelns uppgifter, större än två procent af vikten, kan transporten ej fortsättas, och förhållandet medför straffpåföljd, men en ny försändelse, upptagande

den verkliga mängden, utgår nu från den station, där den ursprungliga försändelsen blifvit stoppad. I samband med verifieringen å bestämelseorten, om denna ej är underkastad bevakning, borttagas plomberna. I nederlag däremot ligger sockret under plomb, ända tills det utlämnas till fritt bruk.

Detta är i korta drag de formaliteter, som måste iakttagas vid sockers försändelse från fabriker eller inom »rayon de surveillance», men därjämte finnas en mängd detaljföreskrifter, som det skulle blifva för långt att här anföra.

Raffi-
naderier.

Om raffinaderierna gälla särskilda föreskrifter, hvilka vi trott oss här nedan böra omnämna i ett sammanhang.

Emedan sockret beskattas såsom råsocker, ehuru efter det på förut angifna sätt beräknade raffinadrendementet, kan man tycka, att raffinaderierna i Frankrike borde vara fria från all bevakning lika väl som raffinaderierna i Danmark och spritreningsverken hos oss. Också har förslaget om raffinaderiernas bevakning, som flera gånger varit före, först 1890 blifvit antaget som lag. Kontrollen i raffinaderierna afser dock ej tillverkningen utan blott utbytet af raffinad ur det råsocker, som införes i raffinaderiet, eller med andra ord, man vill genom kontrollen i detta fall förvissa sig om att den rendementsberäkning, som användes till skattens påföring, är riktig. Till detta ändamål är bevakningen så anordnad, att den blott träffar det råsocker, som införes i raffinaderiet, samt den melass och de efterprodukter, som utföras därifrån, hvaremot kontrollen ej befattar sig med det raffinadsocker, som utföres.

Fabriksanmälan för raffinaderi skall aflämnas en månad före tillverkningens början till finansministeriets byrå för indirekta skatter och skall vara åtföljd af situationsplan, med särskild uppgift på ytterportar. Ingen förbindelse får äga rum med grannens hus eller tomt. Gluggar och fönster i raffinaderiet och tillhörande byggnader skola vara försedda med järngaller, och hela raffinaderiet skall vara omgifvet af mur eller plank af minst två meters höjd, som endast har det antal öppna portar, som förvaltningen anser behöfligt, hvaremot öfriga portar äro låsta med två lås, af hvilka kontrollen har nyckeln till den ena. Dessa portar få öppnas blott i kontrollens närvaro. Det förtjänar framhållas, att i den lag (30 augusti 1893), som närmare bestämde kontrollen vid raffinaderierna, föreskrifves också, att tillverkaren är skyldig att en månad efter tillsägelse ställa sig lagens bestämmelser om inhägnad och galler för fönstren till efterrättelse. I den händelse svårigheter skulle uppstå för tillämpningen af dessa föreskrifter, kunde förvaltningen besluta efter vederbörande myndigheters hörande. Nya raffinaderier måste i alla händelser uppfylla lagens fordringar. — Häraf synes framgå, att

staten i Frankrike ej anser sig behöfva bekosta de förändringar inom äldre raffinaderier, som erfordras för tillämpningen af nya lagar. —

Under natten från kl. 10 till 5 får blott en port hållas öppen.

För kontrollpersonalen skall finnas ett rum af minst tolf kvadrat-meters yta, liggande så nära som möjligt intill den port, genom hvilken sockret utföres. I närheten af hvarje port, som vanligen hålles öppen, skall dessutom vara anbragt en vaktkur till skydd för bevakningspersonalen.

I raffinaderier får endast införas beskattadt eller förtulladt socker eller sådant som står under hvad som kallas »admission temporaire». Härmed förstås i allmänhet en skattepliktig tillverkares rätt att utan skattens erläggande mottaga råsocker under förbindelse att exportera eller lägga det på nederlag inom viss tid, efter att dock förut ha förädlat detsamma. Denna rätt medgifves blott mot borgensförbindelse. Enligt sakens natur kan admission temporaire, som afser ett uppskof med skatten, ej tillämpas på raffiad, men väl på råsocker. Den är en form för skattens inbetalning. Kontrollen öfver själfva sockret upphör härvid och vänder sig blott till de undertecknade förbindelserna. Om råsocker införts i ett raffinaderi under admission temporaire, kan förbindelsen infrias därigenom, att motsvarande mängd raffiad exporteras eller lägges på nederlag eller att belöpande skatt betalas, allt dock inom två månader.

De kvantiteter råsocker, för hvilka admission temporaire begäres, beräknas på vanligt sätt i raffiad med frändrag af $1\frac{1}{2}$ procent raffiad-förlust. Genom en mängd detaljföreskrifter regleras närmare hvad tillverkaren har att iakttaga ifråga om admission temporaire.

I raffinaderier få ej införas melass eller glykos. Ägaren af raffinaderiet bör på förhand angifva, genom hvilka portar råsocker skall införas samt genom hvilka melass och efterprodukter skola utföras. Mellan kl. 10 och 5 om natten får ingenting in- eller utföras.

Af kontrollpersonalen föres bok 1) öfver inkommande råsocker på sådant sätt, att dess raffiadrendement, enligt medföljande analys-attest, antecknas; 2) öfver den totala skillnaden mellan polariseradt och rendementssocker, som på detta sätt erhålles och hvilken alltså betecknar allt det socker, som enligt beräkning bör stanna i melassen; 3) öfver allt socker och glykos, som innehålles a) i den melass, som direkt expedieras och hvilken bestämmes genom dess polarimetriska sockerprocent, b) i den melass, som kan tänkas ingå i de farinor och andra fasta efterprodukter, som expedieras från raffinaderiet, och som erhålles genom att taga summan af fyra gånger askan och två gånger glykosen i dessa sockerslag. Raffinaderikontrollen består nu däri, att man två gånger om året, den 30 juni och den 31 december, jämför de under 2) och 3)

upptagna sockermängderna, hvilka, om rendementsberäkningen hvilar på en riktig förutsättning, böra vara lika. Visar det sig emellertid, att 2) är större än 3), så har rendementsberäkningen varit till raffinadörens fördel, och skillnaden beskattas; är åter 3) större än 2) har beräkningen varit till hans nackdel, men någon skatt restitueras dock icke.

För sockers upptagande och påföring i ett raffinaderi användas, efter raffinadörens val, två tillvägagångssätt:

1) Raffinadören är skyldig att visa, det skatten för sockret blifvit betald, samt att lämna en skriftlig anmälan, angifvande, å ena sidan, hvarifrån sockret kommit, samt brutto- och nettovikt på de kolli, som tillhöra sändningen, å andra sidan, den polarimetriska sockerprocenten samt procenten däri ingående aska och glykos. Anmälan kontrolleras genom vägning och uttagning af prof för analys.

2) Socker af hvilket ursprung som helst kan intagas och påföras i ett raffinaderi förmedelst en förpassning, som på begäran utställes af vederbörande tull- eller skattetjänsteman. Förpassningen måste konstatera, att alla afgifter blifvit betalda, samt innehålla uppgift om antal, märke, slag och bruttovikt af amälda kolli och om den polarimetriska sockerprocenten äfvensom procenten aska och glykos i sockret. Nettovikten af det införda sockret erhålles genom att draga taran från bruttovikten.

Skillnaden mellan dessa båda sätt för sockrets påföring i ett raffinaderi synes vara den, att raffinadören i 1) ej har något af offentlig myndighet utfärdadt intyg om att skatt eller tull blifvit erlagd, hvarför han måste söka att så godt sig göra låter bevisa att så är. I 2) åter är den af myndigheterna utfärdade förpassningen en borgen för att alla afgifter blifvit erlagda.

Hvad nettovikten angår, är det tillräckligt att bestämma taran för ett kolli på tio af samma slag.

När kontrollen anser det behöfligt, tages prof för analys på det socker, som införes i ett raffinaderi, men då det vore alltför kostsamt att låta analysera innehållet i hvarje säck, nöjer man sig med att för hvarje dag klassificera det i raffinaderiet införda sockret i fyra kategorier efter dess färg, nämligen 1) alldeles hvitt, 2) sådant som synes hålla 90—97 procent, 3) sådant som synes hålla 80—89 procent och 4) lägre produkter. För hvar och en af dessa kategorier uttagas nu små prof ur hvarje säck och hållas i en behållare. Skulle säckarne vara olika, tagas proportionsvis större prof ur de större säckarne. Vid dagens slut omröres innehållet i de fyra behållarne väl och ur hvarje behållare uttagas fyra prof på vanligt sätt för analys och eventuell undersökning af sakkunnige. På detta sätt inskränkes antalet sockeranalyser för hvarje raffinaderi till högst fyra om dagen.

Vid försändelse af farina och andra fasta efterprodukter från ett raffinaderi till annat måste täckta och plomberade vagnar användas, såframt ej förpackningarna själfva äro försedda med statens etiketter eller plomber. Hvarje sändning bör åtföljas af en förpassning med uppgift på antalet kolli, deras märke samt brutto- och nettovikt.

Hvarken melass, farina eller andra fasta efterprodukter få expedieras från ett raffinaderi eller lastas på ett åkdon, innan de blifvit granskade af kontrollen och vägda i dess närvaro. Från bruttovikten fråndrages taran, som bestämmes genom att väga en och annan säck eller dylikt. Om läglar användas, bestämmes taran på hvarje kärl. Efter afslutad vägning har tillverkaren att ifylla en blankett, upptagande de vägda varornas slag, antalet kolli och dessas beskaffenhet, nettovikten af hvarje slag, den mängd socker och glykos, som innehålles i produkterna och slutligen den mängd socker, som svarar mot askan och glykosen, hvilken sistnämnda uppgift först kan ifyllas, sedan uttagna prof hunnit analyseras. Af nämnda anmälningssedel utfärdas två exemplar, som båda underskrifvas af tillverkaren och den kontrolltjänsteman, som öfvervakat vägningen. Ännu en kontroll består däri, att raffinadören, sedan säckarne och läglarne m. m. blifvit lastade på vagnen, lämnar körsvennen en forsedel med uppgift på brutto- och nettovikten hos hvarje kolli, hvarefter den tjänsteman, som öfvervakat pålastningen, ger skriftligt tillstånd till affärd. Detta tillstånd jämte forsedeln öfverlämnas slutligen till portvakten, som, äfven han, har att noga tillse, det antalet kolli på vagnen öfverensstämmer med det uppgifna.

Melass får, såsom förut omnämnts, ej föras från ett raffinaderi till ett annat men väl på annat sätt disponeras, hvarvid raffinadören dock måste skaffa sig frisedel af bevakningspersonalen i sitt raffinaderi för dess försändande. Denna frisedel skall innehålla uppgift om antal, märke och nummer hos de kolli, som ingå i sändningen, hvarje kollis brutto- och nettovikt, mottagarens namn, bostad och yrke, körsvennens namn samt den väg, som skall tagas, timmen för affärden och den tid, som är medgifven för transporten. Alla dessa föreskrifter i fråga om melassens bortförande, hvilka också gälla för råsockerbruken, synas afse att hindra melassens insmuggling i brännerierna.

Slutligen förtjänar omnämnas, att raffinadörerna äro skyldiga att lämna nödigt arbetsbiträde äfvensom vägningsredskap och annat, som fordras för kontrollen i raffinaderierna.

Ett stort raffinaderi i La Vilette i Paris besöktes. Dess års-tillverkning utgjorde omkring 57 millioner kilogram socker, och där funnos inalles åtta kontrolltjänstemän.

Allmänna
nederlag.

På allmänna nederlag, hvaraf ett besöktes i La Vilette, inlägges socker, för hvilket ägaren önskar uppskjuta skattebetalningen. Vid inläggningen beräknas sockrets raffinadrendement och därefter erlägges också skatten vid sockrets uttag från nederlaget. På nederlag kunna inläggas:

- 1) obeskattadt råsocker från fabriker eller andra allmänna nederlag,
- 2) raffineradt socker och beskattadt råsocker, som tjäna till infriande af förbindelser för »admission temporaire». Sådant socker upphör därmed att vara beskattadt, och den, som inlägger sådant, får ett intyg, som har samma värde som en skatterestitution, emedan han därmed kan infria en förbindelse för »admission temporaire» på motsvarande mängd socker.

De allmänna nederlagen stå under ständig bevakning och i spetsen för bevakningspersonalen står en öfveruppsyningsman (chef de service), som har hand om nycklarne till nederlaget och skall vara närvarande vid dess öppning och stängning. För hvarje parti socker, som inlägges, lämnas ett påföringsbevis, försedt med nummer, och detta nummer skall med tydliga siffror åsättas motsvarande sockerparti. Emedan de allmänna nederlagen i Frankrike äro afsedda för huru många inläggare som helst (och således närmast motsvara våra tullnederlag, men ingalunda våra allmänna brännvinsnederlag, som snarare borde kallas privatnederlag), måste hvarje inläggare hafva sitt särskilda konto.

Inrättandet af ett allmänt sockernederlag är, med undantag för ett par äldre staten tillhöriga magasin, en enskild affär, hvar till dock fordras finansministerns tillstånd. Tiderna för nederlagsmagasinets öppethållande och den taxa, enligt hvilken magasinshyran skall betalas till magasinets ägare, bestämmas i koncessionen.

De allmänna nederlagen stå under tillsyn af inspektören i distriktet.

Fabriques-
raffineries
och sucrat-
eries.

Det återstår ännu att med några ord redogöra för kontrollen vid sådana råsockerfabriker, som tillika framställa raffinad (fabriques-raffineries), och vid melassursockringsanstalter (sucrateries). De förra få mottaga alla slags socker i motsats mot råsockerfabrikerna, som ej få mottaga raffineradt socker; en egenhet är, att raffineradt socker från fabriques-raffineries ej får inläggas på allmänna nederlag. Vid kontrollen och inventeringen lägges särskild vikt på toppsockret. I melassursockringsanstalterna är kontrollen densamma som i råsockerfabrikerna, men endast en inventering om året företages, nämligen den 31 augusti, om ej särskilda anledningar förefinnas till inventering på andra tider, något som dock endast får ske på förvaltningens särskilda befallning.

Skattens
betalning.

Innan socker öfverlämnas till fritt bruk, måste alla därå häftande afgifter vara betalda eller ock tillräcklig säkerhet ställd därför. Betalningen verkställes antingen på närmaste uppbördskontor eller ock till

en kringresande uppbördsman. Skattebelopp under 300 francs betalas kontant, större belopp kunna äfven gäldas medelst revers, försedd med borgen och förfallen till betalning efter 4 månader. Slutligen kan också en tillverkare erhålla »uttagningskredit» (credit d'enlèvement), d. v. s. rätt att för en viss bestämd tid uttaga socker mot borgen för den skatt, som under tiden kan förfalla. Uppbörds mannen måste härvid se till, att uttagen ej öfverskrida den ställda säkerheten.

För öfvergången till den nya skatteordningen lämnas i lagen den 28 januari 1903 följande bestämmelser:

Alla slags socker och fyllmassor (med undantag af melass), som förekomma i raffinaderier och liknande fabriker den 1 september 1903, skola inventeras.

Öfvergången
från det
gamla till det
nya skatte-
systemet.

Raffinadsocker räknas därvid efter sin verkliga vikt, kandis för 7 procent öfver sin vikt. Andra slag af socker och fyllmassor uträknas på vanligt sätt i raffinad, äfven sådana som äro under arbete.

De inventerade sockermängderna gå i första rummet i afräkning mot befintliga påföringsbevis (obligations d'admission temporaire), hvilka infrias genom företeende antingen af exportcertifikat eller af intyg om inläggning på nederlag efter den 31 augusti 1903, eller ock genom betalning af den nya skatten, 25 francs per 100 kilogram raffinad.

Sådana påföringsbevis däremot, för hvilka vid inventeringen ej finnes motsvarande socker kunna endast infrias genom intyg om export eller inläggning på nederlag före den 1 september 1903 eller ock genom erläggande af den gamla skatten. Under de fjorton dagar, som föregå den 1 september 1903, hafva kontrolltjänstemännen tillgång till raffinaderierna både dag och natt. De skola ha rätt att följa tillverkningen och företaga alla undersökningar, som anses behöfliga. Medan inventeringen verkställes, skall arbetet i fabriker och magasiner alldeles inställas; tillverkarne eller deras ombud, skola, i mån som inventeringen fortgår, angifva vikt och raffinadrendement på de produkter af hvad slag det vara må, som finnas i hvarje fabriksrum eller magasin.

Vi hafva härmed sökt återgifva hufvuddragen af den franska sockerkontrollen, sådan den kommer att gestalta sig efter den 1 september i år i enlighet med den redogörelse, som af Frankrikes delegerade i den ständiga Brysselkommissionen afgafs vid kommissionens sammanträde under juli månad innevarande år. Emellertid ansåg kommissionen kontrollen öfver raffinaderierna ej tillfyllestgörande, hvadan man sannolikt har att motse en förändring i bestämmelserna härför, som måhända äfven kommer att inverka på systemet i öfrigt.

Följande tabell lämnar en öfversikt af den franska sockerindustrien och statens behållning af sockerskatten. Statistik.

Till- verkningsår	Inhemsk tillverkning dt.	Ka- len- derår	I m p o r t				E x p o r t		
			Råsocker från franska kolonier dt.	Främmande socker		Summa import dt.	Inhemskt råsocker dt.	Raffinad dt.	Summa export dt.
				råsocker dt.	raffinad dt.				
1898—1899	7,379,021	1898	892,086	18,558	5,053	915,698	1,732,438	1,269,694	3,001,132
1899—1900	8,692,006	1899	969,859	13,233	2,949	986,042	2,211,235	1,492,337	3,703,572
1900—1901	10,402,941	1900	867,797	9,874	738	878,409	3,806,178	1,864,616	5,670,794
1901—1902	10,519,306	1901	925,588	10,249	606	936,443	4,503,758	1,903,312	6,407,070

En jämförelse mellan Sverige, Tyskland och Frankrike finnes införd under Tyskland.

Det är oss en kär plikt att vid afslutandet af denna redogörelse uttrycka vår tacksamhetsskuld till Mr Fort, byråchef i finansministeriet, och Mr Charles Olivier, inspecteur des Contributions Indirectes, hvilka meddelade oss alla önskade upplysningar.

Sockermängder underkastade skatt				Influten skatt (med uteslutande af tullsurtaxe)			Summa francs
till fulla skattesatsen 60 francs dt.	till lägre satsen 30 francs dt.	till vin- skördens sockring 24 francs dt.	Summa beskattadt socker dt.	60 francs	30 francs	24 francs	
2,319,613	937,540	381,192	3,638,345	139,198,000	28,127,000	9,150,000	176,474,000
2,183,711	1,794,011	390,609	4,368,331	131,046,000	53,821,000	9,375,000	194,241,000
1,471,342	2,895,154	166,228	4,532,724	88,295,000	86,855,000	3,989,000	179,139,000
840,975	3,326,462	45,664	4,213,110	50,472,000	99,794,000	1,096,000	151,362,000

Belgien.

Betodlingen.

Äfven i detta land har betsockerindustrien redan länge mer än motsvarat den inhemska konsumtionens behof och endast genom export-premier för socker har densamma kunnat hållas uppe vid en lönande afkastning.

Förhållandet
mellan
fabriker och
betodlare.

Förhållandena mellan odlare och fabrik äro här i hufvudsak enahanda som i Frankrike. I afseende på betalningsvillkoren gälla dock andra bestämmelser.

Endast undantagsvis betalas betorna med fixt pris pr ton och i sådant fall plägar priset hållas något lägre än grundpriset för betor, som betalas efter sockerhalt. Vid några fabriker betalas dock till och med något mera i förra fallet än i det senare, men fabriken lämnar då — mot betalning af produktionspriset — frö af mycket sockerrika betor.

Det vanliga är, att priset rättar sig efter betornas sockerhalt, bestämd genom analys. Grundpriset — på senare år vanligen 23 francs per ton, vid några få fabriker 1 franc högre eller lägre — beräknas för betor med 14 procent socker, med afdrag för lägre och tillägg för högre sockerhalt. Vanligt är t. ex. 3 francs afdrag för hvarje procent lägre och tillägg af 2 francs 50 centimes för hvarje procent högre sockerhalt, men äfven förekommer, att motsvarande afdrag eller tillägg utgår med blott 1 franc 50 centimes per procent men 2 francs tillägg per procent, när sockerhalten är 16 procent eller högre.

Vanligen lämna fabrikerna frö (gratis eller oftare till lågt pris) åt de odlare, som önska det, och erbjuda de i allmänhet flera sorter att välja på, likasom ock odlarne, som själfva skaffa frö, hafva rätt att välja sort (dock endast hvitköttiga, rödköttiga mottagas ej!) Denna frihet medgifves dock, som redan nämnts, endast då betorna köpas efter sockerhalt, hvarvid ju risken att få dåliga betor är liten.

Betor, som säljas efter bestämdt pris oafsedt sockerhalten, få levereras vare sig vid fabriken eller vid ångbåt eller järnvägsstation, i hvilket senare fall fabriken visserligen betalar frakten men också ett lägre pris för betorna.

Då betalningen utgår efter sockerhalten, skola betorna lämnas vid fabriken.

Priset för betorna beräknas alltid för rena betor och smutsprocenten bestämmes alltid efter prof.

Betmassan plägar ej återlämnas för intet, men intill en mängd af 50 procent till lägre pris än försäljningspriset åt utomstående, t. ex. respektive 4 francs eller 7,50 francs per 1,000 kilogram. Vid de högre prisen sker återlämnandet fritt på leverantörens järnvägsstation. Äfven förekommer, att betmassans pris bestämmes efter hennes torrämnehalt t. ex. 65 centimes per procent torrämne i 1,000 kilogram betor.

Sockertillverkningen och kontrollen därå.

Sedan gammalt har i Belgien skatten utgått efter betsaftens volym och sockerhalt, och den beräknade sockerhalten har från 1,500 gram per hektolitergrad (år 1888) successivt stigit till 2,000 gram (år 1898).

Skatt.

För detta socker har skatten utgått med 45 francs per 100 kilo. En egenhet för Belgien till skillnad från de länder, vi förut behandlat, är, att staten förbehållit sig en viss minimiinkomst af skatt och tull på socker, uppgående för 1895 till 6,500,000 francs, 1897 till 6 millioner, 1898 till 5 millioner, 1899, 1900, 1901 till 6 millioner och 1902 till 9 millioner francs. Belgiens anslutning till Brysselkonventionen har medfört öfvergången till en konsumtionsskatt och skattens betydliga sänkning. Enligt ett numera antaget lagförslag af den 17 juni 1903 utgör skatten för inom landet tillverkad socker:

för råsocker eller raffinad	20 francs per 100 kilogram
för raffinadsirap	10 » » » »

Däremot är melass, som ej kan tjäna till människoföda, skattefri, hvarvid regeringen bestämmer de närmare villkoren härför.

Tull.	Raffinad, råsocker och betsaft	20 francs per 100 kilogram
	Sirap och melass med 50 procent socker eller	
	därunder	10 » » » »
	» » » » mer än 50 procent socker	15 » » » »

Dessa tullsatser kunna af regeringen höjas med en surtaxe af högst 5 francs 50 centimes per 100 kilogram. Belgien har således gått ett steg längre än Brysselkonventionen, i det att tullen tillsvidare är lika med skatten och en eventuell surtaxe satts lägre än den i konventionen medgifna af 6 francs.

Såväl sockerfabriker som raffinaderier äro underkastade ständig bevakning.

En hvar som äger eller hyr en betsockerfabrik är skyldig att hos uppborgsmannen i distriktet härom göra skriftlig anmälan, åtföljd af en planritning i tre exemplar öfver de olika lokalerna, med angifvande af dessas bestämmelse och portar, äfvensom öfver uppställningen af alla kärl och redskap, ledningsrör och pumpar m. m.; ledningsrör för olika ändamål böra å planritningen vara utmärkta med olika färger. Sedan finansministern gillat planritningen, underrättas tillverkaren därom genom återställande af det ena exemplaret. Hufvudingången till den byggnad, hvari en sockerfabrik blifvit inrättad efter den nya lagens trädande i kraft, får ej ligga på mer än 100 meters afstånd från allmän väg. Emellan ingången och fabriken olika lokaler bör finnas direkt förbindelse och de trappor, som förmedla denna, böra vara försedda med stadig ledstång och måste hafva en bredd af minst 90 cm. och en lutning, som ej öfverstiger 60°. Öfver hvarje port, som vetter åt allmän väg, skall finnas skylt och vid hufvudingången en ringklocka.

Inga rör eller ledningar få finnas mellan en sockerfabrik och annan byggnad, som ej utgör del däraf, och endast sockertillverkning får bedrivas i en sockerfabrik.

I hvarje fabrik skola finnas minst två af tillverkaren bekostade mätapparater för betsaftens uppmätning, hvar och en försedd med ett räkneverk och en liten behållare, som för hvarje tömning upptager en konstant mängd saft för bestämning af dess täthet. Alla för tillverkningen behöfliga fasta kärl skola intaga en bestämd plats i fabriken och få ej flyttas utan särskildt tillstånd. De olika kärlen och redskapen äro uppställda på sådant sätt, att det alltid är möjligt att utan besvär komma intill dem för att undersöka deras inre, äfvensom rör och ledningar, som mynna ut däri. Mätapparaterna kontrolleras hvarje år, innan betafverkningen börjar, genom uppmätning med vatten enligt närmare föreskrifter af finansministern. Härvid bör tillverkaren vara närvarande. Efter bemyndigande af en högre kontrolltjänsteman kan

Fabriks-
anmälan och
anordningar
i fabriken.

fabrikens kontrollpersonal när som helst företaga en profmätning med mätapparaterna. På begäran af uppsyningsmännen är tillverkaren skyldig att förevisa de kärl och redskap, som finnas omnämnda i fabriksanmälan. De skola vara försedda med påskrift i oljefärg, angifvande deras nummer, volym och ändamål. Alla förändringar i fråga om lokaler eller redskap, alla förflyttningar eller reparationer af kärl och apparater, som finnas upptagna i fabriksanmälan, böra i förväg anmälas för uppbörds mannen i distriktet; dylik anmälan skall vara åtföljd af en i tre exemplar utförd planritning öfver förändringarna, och denna skall godkännas af finansministern, innan de nya eller förändrade apparaterna få tagas i bruk.

Centrifugering och insäckning af socker får blott äga rum på därför bestämda ställen.

Senast fjorton dagar före början eller återupptagandet af arbetena måste tillverkaren hos uppbörds mannen i distriktet göra driftsanmälan, enligt af finansministern fastställt formulär, och kan ej påbörja arbetena, innan han fått bevis att anmälan blifvit gjord. Detta bevis måste efter tillsägelse när som helst företas för kontrolltjänstemännen. En driftsanmälan, som ej afser en månatlig tillverkning af minst 200,000 kilogram socker, mottages ej.

Drifts-
anmälan.

Först sedan kontrolltjänstemännen förvissat sig om, att fabriken med tillbehör uppfyller lagens fordringar, lämnar uppbörds mannen sin påskrift på anmälan. Om tillverkaren ej börjar arbetena senast under loppet af elfte dagen efter den, som uppgifvits i anmälan, får han såsom skatt betala 15 francs för hvarje dygn som han dröjer, och arbetena kunna ej börja, innan förfallen plikt blifvit betald. Om dröjsmålet beror på force majeure, kan finansministern helt eller delvis befria från plikten.

Arbetena anses ej började, förrän betsaften undergått alla operationer ända t. o. m. inkokningen.

Om arbetena skola upphöra eller inställas under mer än fem dagar, bör uppbörds mannen underrättas därom tre dagar i förväg.

Då tillverkaren vill företaga centrifugering, bör han skriftligen anmäla det hos öfveruppsynings mannen i fabriken dagen förut före kl. 6 e. m.

Den sirap, som 10 dagar efter betafverkningens slut befinner sig i kristallisationskärlen, inventeras och förseglas ända tills den föres på centrifugen, och, om den ständiga bevakningen härunder blifvit indragen, måste tillverkaren för att kunna företaga centrifugeringen göra ny driftsanmälan.

Sockrets
uppvägning.

Det centrifugerade sockret upplägges på bestämd plats, och åtminstone en gång om dagen företages insäckning och vägning i kontrolltjänstemännens närvaro. Härvid inskrifver tillverkaren eller hans ombud i en journal, enligt fastställt formulär, vikten af det erhållna sockret och antalet säckar eller andra kolli, hvarefter det vägda sockret öfverföres till ett magasin af godkänd beskaffenhet. Uppsyningsmännen å sin sida anteckna i sin bok antalet kolli och myckenheten socker, i mån som det införes i magasinet, och kontrollera på detta sätt tillverkarens journal. För hvarje dag sändes till uppbördsmanen ett meddelande om det socker, som föregående dag införts i magasinet. Vid arbetenas slut inventeras det på magasinet befintliga sockret. Dessutom företages på kontrollörens (en högre kontrolltjänsteman) befallning en liknande inventering minst hvar femte månad. Uppstår härvid ett öfverskott upptages det till skattepåföring, hvaremot en brist ger anledning till kontant inbetalning af därå belöpande skatt.

Viktkontrollen
suppleteras
genom saft-
kontroll.

I hvarje fabrik föres en saftjournal, hvari utan afbrott antecknas alla tömningar i mån som de äga rum. I denna journal inskrifver tillverkaren eller hans ombud:

1) innan tilloppskranen öppnas, mätarens nummer, dagen och timmen för fyllningen,

2) innan tömningen sker, timmen därför, hvarefter ett prof af saften uttages för bestämning af egentliga vikten, som likaledes antecknas. Innan bestämningen företages, bringas saftprovet till 15° C. med tillhjälp af en afkylningsapparat; för temperaturer mellan 11° och 23° kan dock användas följande reduktionstabell:

Temperaturen högre än 15° C.		Temperaturen lägre än 15° C.	
temperatur	eg. vikten ökas med	temperatur	eg. vikten minskas med
16°	0,02	14°	0,03
17°	0,05	13°	0,05
18°	0,07	12°	0,08
19°	0,10	11°	0,10
20°	0,12		
21°	0,15		
22°	0,17		
23°	0,20		

Tillverkaren åligger att till hvarje mätapparat anskaffa en behållare af minst fem liters rymd för att under någon tid förvara de saftprof, som tjänat till bestämning af egentliga vikten. Uppsyningsmännen verifiera genom egna försök så ofta som möjligt den af tillverkaren funna egentliga vikten och inskrifva sina resultat vid sidan af tillverkarens. Uppsyningsmännen beräkna skatten enligt ett utbyte af 2,000 gram socker pr hektolitergrad efter de högsta talen i saftjournalen, och denna skattepåföring tjänar nu till kontroll på den direkt bestämda sockervikten, hvarvid tillgår så, att, sedan centrifugeringarna för kampanjen avslutats, upprättas ett utdrag dels öfver de sockermängder, som direkt uppvägs, dels öfver de ur saftvolymen beräknade och det högsta resultatet lägges till grund för skattepåföringen vid kampanjens slut. Uppbördsmanen underrättas om det definitiva resultatet och har att eventuellt utkräfvat den skillnad, hvarmed saftskatten öfverstiger den på direkt vägning beroende.

Medan betafverkning och centrifugering pågår, skall fabriken alltid vara tillgänglig för kontrolltjänstemännen och tillverkaren bör antingen själf vara tillstädes eller ock företrädas af någon, som kan lämna dem nödiga upplysningar. Under andra tider måste tillverkaren öppna fabriken för tjänstemännen senast två minuter efter det portklockan ringt.

Tillverkaren är skyldig att ställa två rum, hvardera med minst tolf kvadratmeters golfyta, till kontrolltjänstemännens förfogande, det ena i närheten af saftmätaren, det andra i närheten af centrifugerna. Dessa rum möbleras, upplysas och uppvärmas på fabrikantens bekostnad.

Skulle det visa sig, att kontrolltjänstemännen ej kunna förskaffa sig kost och bostad till rimligt pris inom högst 3 kilometers afstånd från fabriken hos personer utan direkt eller indirekt intresse i fabriken, så har driftsanmälan ingen effekt. Det är skattedirektören, som, efter att hafva inhämtat kontrollörens och kommunalmyndighetens mening besluter härom; dock med rättighet för den missnöjde att vädja till provinsrådets ständiga utskott, som har att yttra sig inom tio dagar. I sista hand kunna besvär anföras hos konungen.

Raffinaderier få blott hafva en utgång och denna bör vetta åt allmän väg. Hvarje annan öppning än denna port bör vara försedd med ett fast, i muren fästadt metallträdsnät, hvars maskor ej få hafva mer än tre centimeters sida. Trådnätet får dock med förvaltningens tillstånd utbytas mot annat stängsel.

I ett raffinaderi får endast intagas råsocker och hvitt pudersocker (»poudres blanches de fabrique»). Vikten verifieras af kontrolltjänste-

Raffinaderier.

männen, och sockret inlägges i ett magasin, anordnadtt enligt närmare bestämmelser af finansministern.

Tillverk-
ningsjournal.

Tillverkningsjournal föres af raffinadören enligt fastställdt formulär, och inskrifves däri:

- a) dagen, då sockret intogs i raffinaderiet, dess vikt äfvensom datum, nummer och utlämningsställe för förpassningssedeln till detta socker,
- b) lokalen, där sockret är upplagdt,
- c) den mängd socker, som tages i arbete, samt dag och timme därför,
- d) nettovikten af tillverkadt socker, raffiad, kandis, topp, kross, pulver eller farina, samt
- e) mängden erhållen sirap.

Det vid raffineringen erhållna sockrets och sirapens vikt och slag verifieras af kontrolltjänstemännen och inlägges sedan i magasin och behållare, hvarifrån de ej kunna uttagas till omsmältning utan föregående anmälan och inskrifning i tillverkningsjournalen. Tjänstemännen i raffinaderiet afsända dagligen till uppbörds mannen ett meddelande om den mängd raffiad, som tillverkats under föregående dag. Hvar sjätte månad företages på kontrollörens befallning en inventering af allt socker och sirap, vare sig de äro under arbete eller i magasin och behållare. För ett öfverskott påföres skatt, för en brist betalas skatten kontant.

Sättet för
skattens er-
läggande.

I råsockerfabriker föres en magasinsräkning, som debiteras för allt tillverkadt eller, om så är för staten förmånligare, allt ur saftvolymen beräknadt socker, och krediteras för allt socker, som

- a) går till fritt bruk mot betalning af skatten,
- b) påföres sockerbagare o. d.,
- c) påföres en fabrikant, som tillverkar sockervaror eller invertsocker för export, med frihet från skatten,
- d) användes till tekniska ändamål eller till kreatursfoder,
- e) exporteras,
- f) inlägges på allmänt nederlag, eller
- g) påföres en raffinadör.

I raffinaderier påföres skatt för socker, som

- a) blifvit direkt importeradt,
- b) intagits från allmänt nederlag,
- c) erhållits från råsockerfabrik, eller
- d) kommit från annat raffinaderi;

och afföres skatt för socker och sirap på samma sätt som i en råsockerfabrik.

Allmänna
nederlag.

I allmänna nederlag påföres skatt för råsocker eller raffiad, som

- a) inlägges af råsockerfabriker eller raffinaderier,
- b) direkt importeras, eller

- c) öfverföres från ett annat allmänt nederlag;
och afföres skatt:
för råsocker, som
 - a) afsändes till ett raffinaderi,
 - b) öfvergår till ett annat allmänt nederlag eller till en annans räkning på samma nederlag,
 - c) affärdas transito eller till export, eller
 - d) utgår till teknisk användning eller såsom kreatursfoder;
för raffinad och hvitt pudersocker, som
 - a) går till fritt bruk mot kontant betalning af skatten,
 - b) uppföres på krediträkning (compte de credit à terme) hos en råsockerfabrikant eller en raffinadör eller ock en fabrikant för socker-
varor, som exporteras skattefritt,
 - c) påföres en sockerbagare e. d.,
 - d) öfverföres till annat allmänt nederlag eller en annan räkning
på samma nederlag, eller
 - e) utgår transito eller till export.

Uppläggning på allmänt nederlag af råsocker eller raffinad af inhemskt ursprung medgifves ej för mindre kvantitet än 500 kilogram.

Export af socker och sirap är ej tillåten för mindre än 500 kilogram, och de skola vara af den kvalitet, som förekommer i handeln samt fria från förfalskningar. För raffinad, som är framställd af importeradt råsocker, afskrifves vid export påfordr surtaxe.

Export af
socker och
sirap.

För skattens betalning medgifves två månaders kredit såväl åt råsockerfabrikanter som åt raffinadörer, dock ej för mindre poster än 500 kilogram samt mot godkänd säkerhet. Skattecredit.

För påföring eller afföring af sockerskatt och därmed sammanhängande transport af socker fordras en anmälan hos uppbörds mannen i distriktet, som allt efter omständigheterna utställer en frisedel (pass-avant-à-caution eller acquit d'entrée), ett skattekvitto (quittance d'accise) eller en exporttillåtelse (permis d'exportation). Vid uppvisandet af dessa dokument hafva kontrolltjänstemännen på afsändnings- och mottagnings-
stället att kontrollera det socker, hvarom fråga är. Det socker, som an-
mäles till fritt bruk, blir naturligtvis blott kontrolleradt vid det magasin,
hvarifrån det utgår.

Råsockerfabrikanter och raffinadörer äro skyldiga att för hvarje dag i en särskild journal inskrifva den mängd sirap och melass, som säljes, samt fullständiga namn och adresser på köparne och mottagarne. Hvarje försändelse af nämnda varor måste åtföljas af en utaf afsändaren

på tro och heder utfärdad forsedel, som angifver varans natur, antalet kolli samt deras märken och nummer.

Kontroll-
tjänste-
männen.

I hvarje fabrik hafva hittills funnits 1 öfveruppsyningsman (chef de service) samt ett större antal (i medeltal 10) dels biträden (adjoints), dels uppsyningsmän (vaktmästare, préposés temporaires), och det uppgafs, att det nya konsumtionsskattesystemet skulle fordra ännu flera kontrolltjänstemän, enär fabrikskontrollen till de redan bestående fått sig ännu en uppgift förelagd nämligen sockrets vägning, hvartill kommer den omständigheten, att raffinaderierna hittills stått utan kontroll, men med det nya systemet måste underkastas sträng bevakning och säkerligen kräfva ett ännu större antal kontrolltjänstemän, i medeltal räknadt, än råsockerfabrikerna.

Öfver den sedentära kontrollen i fabrikerna står en för flera fabriker gemensam kontrollör (contrôleur), motsvarande samma tjänsteman i Frankrike eller öfverkontrollören hos oss. Kontrollörerna skola besöka samtliga fabriker inom sitt distrikt flera gånger i månaden och tillse att fabrikskontrollen handhafves med noggrannhet samt vid behof undervisa fabriksens uppsyningsmän i sättet att verkställa saftundersökningar. Kontrollören har till sitt biträde en underkontrollör. Slutligen finnas i Belgien såsom i Frankrike inspektörer och direktörer, som ej direkt ingripa i fabriktionskontrollen, men hafva att fördela de underordnade tjänstemännen på de särskilda fabrikerna och tillse att lagar och förordningar efterlefvas äfvensom att sammanfatta resultaten af kontrollen och afgifva rapporter till förvaltningen.

Kontrolltjänstemännens aflöning utgår dels såsom fast lön, dels såsom dagarfvode under tjänstgöringen; detta dagarfvode för arbete i sockerfabrik är för öfveruppsyningsman 2 francs 50 centimes, för biträde 1 francs 50 centimes samt för uppsyningsman 2 francs 78 centimes.

Statistik.

Den belgiska sockerindustriens ställning under senare åren synes af följande tabell, som delgifvits Brysselkonventionen, men, på grund af skattesystemet, i hvad det rör tillverkningsmängden, ej gör anspråk på större tillförlitlighet.

År	Inhemsk till- verkning. deciton.	I m p o r t.		E x p o r t.		Stats- inkomst. fres.
		råsocker. dt.	raffinad. dt.	råsocker. dt.	raffinad. dt.	
1898	1,865,070	121,088	4,695	1,251,880	477,821	5,000,000
1899	2,540,654	121,018	4,807	1,878,592	478,893	6,164,000
1900	3,031,186	118,419	6,679	2,479,980	527,594	6,368,000
1901	3,039,599	152,042	8,969	1,834,046	498,489	11,911,000
1902	1,804,848	122,906	5,480	999,161	343,944	18,062,000

Den inhemska tillverkningen är här beräknad ur det antagna saftrendementet och lämnar ingen säker grund för beräkningen af den verkliga erhållna sockermängden. Om man emellertid begagnar sig af de anförda siffrorna för att få en föreställning om sockerförbrukningen i Belgien, skulle denna blifva skillnaden mellan inhemsk tillverkning och import, å ena, samt export, å andra sidan, eller i medeltal för de fem åren 43,561,400 kilogram, eller för hvarje individ omkring 7 kilogram. Detta är säkerligen ett alltför lågt tal och visar, att saftrendementet varit alldeles för lågt beräknadt. Men antaget att förbrukningen ej varit större, skulle med den nu antagna skattesatsen af 20 francs per deciton förbrukadt socker, skatten i alla fall uppgå till 8,700,000 francs eller tillsammans med surtaxen på importeradt socker till omkring 9 millioner francs, eller den för 1902 bestämda minimiinkomsten af skatt och tull å socker. Ehuru sänkningen af skatten från 45 till 20 francs förefaller ovanligt stor, blir statens behållning af den lägre skatten således lika stor som af den högre, beroende därpå, att exportgodtgörelsen, 45 francs per deciton tydligen inneburit en afsevärd premie, hvarigenom, isynnerhet vid rika betskördar, statens behållning lidit betydligt afbräck. Tager man blott siffrorna för de två sista åren, 1901 och 1902, af hvilka det ena var ett godt, det andra ett dåligt år, med i räkningen, finner man, att i medeltal för dessa båda år förbrukades i Belgien omkring 72,900,000 kilogram socker alla slag eller med ett invånareantal af 6,7 millioner närmare 11 kilogram per invånare. En sockerskatt af 20 francs per deciton å detta belopp utgör mer än 14½ millioner francs, och då det är sannolikt, att en prissänkning å socker af 25 francs per deciton kommer att betydligt öka konsumtionen, vinna

både staten och allmänheten på den med Brysselkonventionen inträdda anordningen.

I Belgien har ej funnits någon saccharimetrisk analys och en sådan torde hädanefter hufvudsakligen komma till användning på melass.

I Belgien finnes en mycket stor råsockerfabrik i Wanze i provinsen Liège, hvilken har fjorton saftstationer och dagligen tillverkar ungefär tre gånger så mycket socker som vår största fabrik, Köpinge. Men för öfrigt äro de belgiska fabrikerna i allmänhet mycket små i jämförelse med våra.

Till slut må det vara oss tillåtet att uttrycka vår tacksamhet till Mr Jules Kebers, generaldirektör i ministeriet för finanserna och allmänna arbetena, hvilken stått oss till tjänst med alla upplysningar rörande den i Belgien nyligen antagna lagen om konsumtionsskatt på socker.
